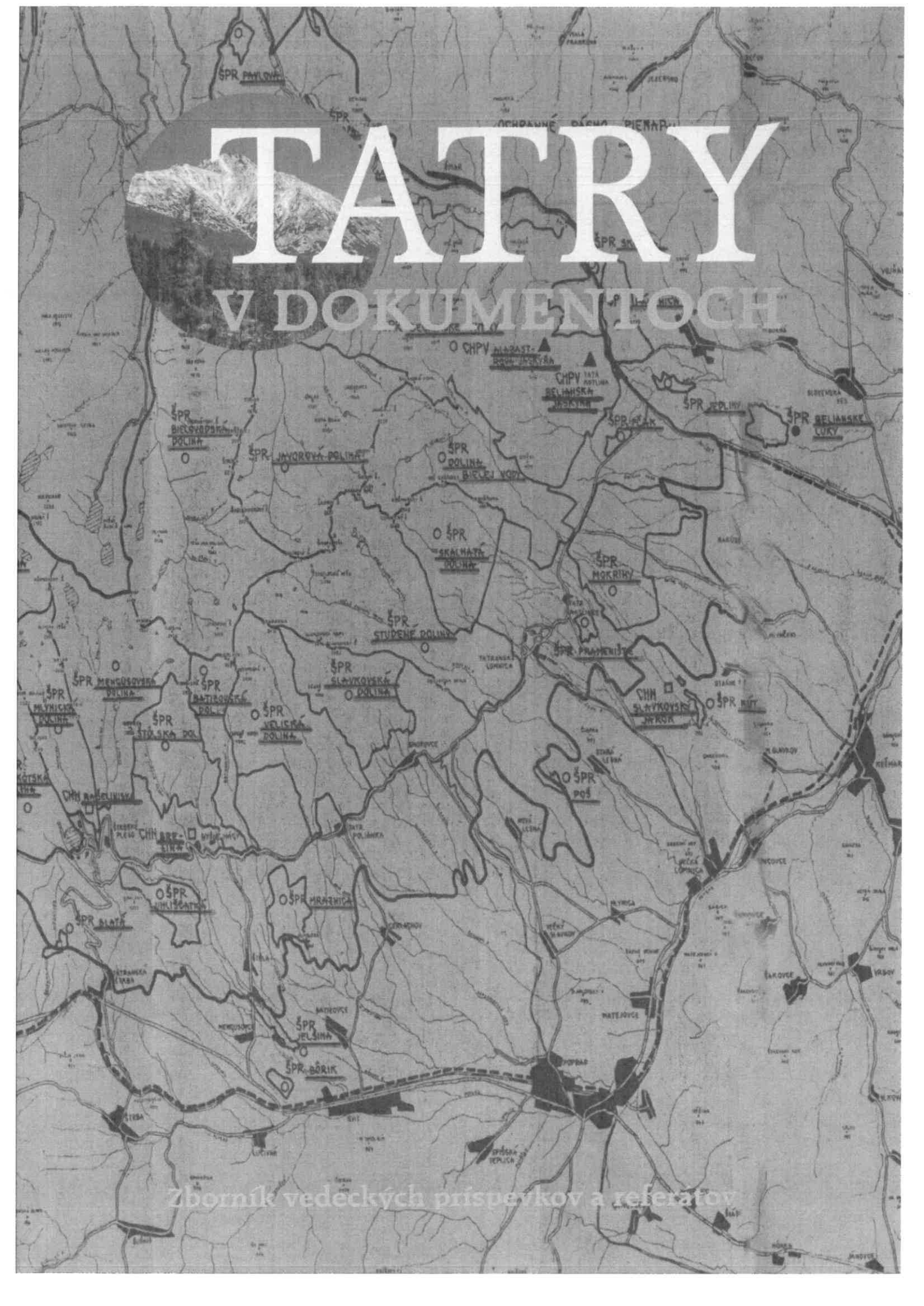

TATRY

V DOKUMENTOCH

Zborník vedeckých príspevkov a referátov

<i>Mgr. Eva Greschová:</i> Slovo na úvod	9
<i>RNDr. Jozef Klinda:</i> Ochrana prírody Západných Tatier a ich začlenenie do Tatranského národného parku	13
<i>doc. Ing. Peter Urban, PhD.:</i> „Tatranské obrazy“ Karla Domina z pohľadu ochrany tatranskej fauny	27
<i>Ing. Pavol Fabian, Ing. Zuzana Homolová, PhD., Ing. Marián Šturcel:</i> Sedemdesiat rokov Tatranského národného parku	49
<i>prof. Ing. Ivan Vološčuk, CSc.:</i> Málo známy dokument svetovej únie ochrany prírody IUCN o Tatranskom národnom parku	55
<i>Mgr. Leonard Ambróz, Mgr. Eva Greschová:</i> Vznik Tatranského národného parku	63
<i>Ing. Zuzana Homolová, PhD., RNDr. Zuzana Kyselová, PhD.:</i> Význam Expozície Tatranskej prírody v ochrane prírody	79
<i>doc. PhDr. Ivan Mrva:</i> Plán výstavby cestného spojenia cez Tatry na konci 18. storočia	87
<i>PhDr. Zuzana Kollárová:</i> Alois Chytil – fotograf a organizátor spoločenského života vo Vysokých Tatrách	97
<i>Ing. Ivana Poláková:</i> Ľuboslava Rusnáková a Marta Bornemissová – upísali život Tatrám	109
<i>Mgr. Ivana Figová:</i> Múzeum tatranskej kinematografie a fotografie Krásy Tatier spodobené v obraze	123
<i>Mgr. Krasimír Damjanov:</i> Tatry v dokumentoch. Predstavenie projektu Tatry v dokumentoch	129
<i>Mgr. Erika Cintulová:</i> Kežmarok a Vysoké Tatry	133
<i>doc. PhDr. Ivan Mrva:</i> Spôsobuje človek extrémny počasie a klimatické zmeny? Čo hovorí história	149
<i>Ing. Michal Slezák, PhD., Ing. Richard Hrivnák, PhD., RNDr. Judita Kochjarová, CSc.:</i> Lužné lesy predhoria Vysokých Tatier a Popradskej kotliny – história výskumu a súčasná floristická variabilita	157
<i>PhDr. Peter Vítek:</i> Prefekti Liptovsko-Hrádockého panstva a ochrana tatranských lesov	167
<i>Mgr. Iveta Korenková:</i> Turistika a šport v Tatrách na prelome 19. a 20. storočia	183
<i>Mgr. Miroslav Nemec, PhD.:</i> Tatranský spolok turistický	191
<i>Dr. Wiesław Aleksander Wójcik:</i> Prehľad histórie tatranskej sprievodcovskej dokumentácie. Od najstarších čias do druhej svetovej vojny	205
<i>Mgr. Helena Hollá:</i> Fondy Štátneho archívu v Žiline so sídlom v Bytči ako pramenná základňa pre poznanie oblasti Tatier v rokoch 1502 – 1944	229
<i>Mgr. Ladislav Jurányi:</i> Archívne pramene k dejinám Tatier z Ústredného archívu Slovenskej akadémie vied	243
<i>Dr. Lukasz Lewkowicz:</i> Prehľad speleologických výskumov a jaskynného turizmu v tatrách do začiatku druhej svetovej vojny .	253
<i>Ing. Peter Holúbek, doc. RNDr. Peter Magdolen, PhD., RNDr. Stanislav Pavlarčík:</i> Jaskyne v Tatrách a Nízkych Tatrách v Národnej databáze jaskýň	275

„TATRANSKÉ OBRAZY“ KARLA DOMINA Z POHĚADU OCHRANY TATRANSKEJ FAUNY

PETER URBAN

Doc. Ing. Peter Urban, PhD., Fakulta prírodných vied Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Banská Bystrica; urbanlutra@gmail.com; peter.urban@umb.sk

Abstract: The article presents a remarkable publication of a botanist (founding member of the Czech Botanical Society), a university teacher (professor and rector of the Charles University in Prague: 1933 – 1934 and dean of the Faculty of Natural Science: 1922 – 1923) and politician (member of the National Assembly – Parliament of the Czechoslovak Republic: 1935 – 1939), prof. PhDr. Karel Domin (1882 – 1953) *Tatranské obrazy* (Tatra Pictures; 1926). The author, who made a significant contribution to the creation of the Tatra National Park, uses 25 chapters to show the biotic and abiotic nature of the Western, High and Belianske Tatras, but also documents the current events in this mountain range. In the publication, he brought a lot of valuable information about bears, chamois and marmots. As an active participant in an expert meeting in Krakow on 8 – 10 December 1925 and a signatory of the so-called the Cracow Protocol also included a chapter with information on this first project of the Tatra National Park. It also introduced proposals for the protection of fauna in the Tatra Mountains. It is interesting to compare them with the current state and activities in protection of the Tatra fauna.

Key words: Karel Domin, Tatras, Project of the Tatra National Park, *Tatranské obrazy* – Publication, Nature Protection

„Jen v přírodě nalézáme sami sebe“.

Epitaf na náhrobníku Karla Domina

„Tatry jsou jako žena. Vždy žádoucí, překypující půvaby, plné něhy, vášně a touhy, avšak i plné záhad, nemožností, rozporů a rozmarů. Musíme je milovat, byť nebyly vždy takovými, jakými bychom si je přáli mít...“

Karel DOMIN. *Tatranské obrazy*, 1. kapitola: Úvodem o přírodním parku (1926)¹

ÚVOD

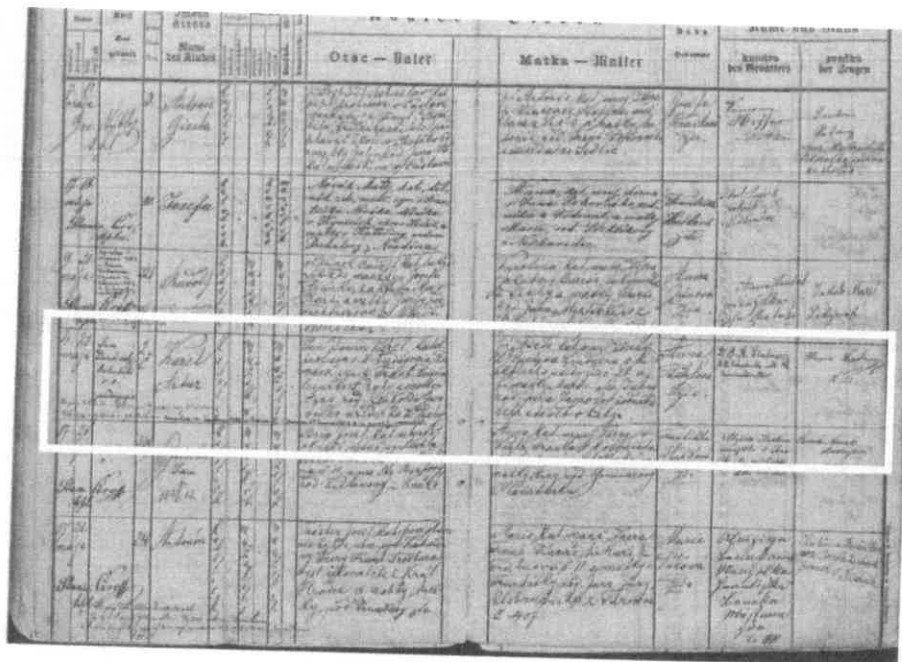
Vedec, univerzitní učitel, organizátor, cestovatel, spisovatel, publicista, politik, prof. PhDr. Karel Domin (obr. 1) je právom označovaný za jedného z najvýznamnejších **českých (československých) botanikov** prvej polovice 20. storočia. Zároveň je považovaný za kontroverznú osobnosť. Okrem iných aktivít sa venoval aj ochrane prírody a mal veľkú zásluhu na vzniku Tatranského národného parku.²

¹ DOMIN, Karel. Kap. I.: Úvodem o přírodním parku. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 1.

² BÍLEK, Ondra. Karel Domin (1882 – 1953) Propagátor zákonné ochrany Tater, tj. národního parku [online]. Dostupné na internete: <http://www.tatry.cz/cs/karel-domin-1882-1953>, [cit. 09. 9. 2018].; GRESCHOVÁ, Eva. Vplyv niektorých významných osobností na formovanie a vývoj ochrany prírody. In Eva Greschová – Ján Valo (eds.). *Príroda a jej ochrana v priereze času. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2018, s. 61.; AMBRÓZ, Leonard – GRESCHOVÁ, Eva. *Vznik Tatranského národného parku*. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum

Obr. 1. prof. Dr. Karel Domin

Obr. 2. Matričný záznam o narodení Dr. Karla Domina

Cieľom tohto príspevku je zhodnotiť jeho knižnú publikáciu *Tatranské obrazy* z pohľadu ochrany prírody a jej propagácie.

ŽIVOT A DIELO KARLA DOMINA³

Karel Artur Domin sa narodil 4. mája 1882 v Kutnej Hore (obr. 2) v učiteľskej rodine.⁴ Po maturite na Gymnáziu v Příbrame, ktorú zložil v roku 1900 s vyznamenaním, sa zapísal na vysokoškolské štúdium na Filozofickú fakultu⁵ C. k. vysokého učenia Karlo-Ferdinandovej českej univerzity⁶ (súčasnej Karlovej univerzity) v Prahe. Vyštudoval botaniku u prof. Josefa Velenovského.⁷ Študenti mohli časť semestrov absolvovať aj v zahraničí, čo Domin hodne využíval na cesty po rôznych botanických ústavoch (vo Viedni, Budapešti, Innsbrucku, Zürichu, Berne, Mníchove, ochrany prírody a jaskyniarstva, 2018, s. 78.

O zaujímavom živote a bohatom diele Karla Domina nevyšla dosiaľ samostatná biografia, čo je veľká škoda. Aj z tohto dôvodu je v tomto príspevku venovaný väčší priestor jeho životopisu a aktivitám. Jeho otec **Karel Domin** (1851 – 1922) pôsobil v tom čase na učiteľskom ústave v Kutnej Hore (neskôr sa stal riaditeľom C. k. ústavu pre vzdelávanie učiteľov v Příbrami a v roku 1908 štátnym radcom). Matka **Adéla Augusta Johanna Dominová**, rodená Lindner (1858 – 1926). Starým otcom z matkinej strany bol **Gustáv Adolf Lindner** (1828 – 1887). Po Komenskom bol považovaný za druhého najvýznamnejšieho českého pedagóga.

Filozofická fakulta bola v tom čase zameraná na vedy filozofické, historické, filologické, matematické a prírodovedné (tie sa ďalej členili na botaniku, paleontológiu, zoológiu, chémiu, mineralógiu a geológiu): EFMERTO VÁ, Marcela. *České země v letech 1848 – 1918*. 1. díl 1. Praha : Libri, 1998, s. 359.

Karlo-Ferdinandova pražská univerzita vznikla r. 1654 spojením Karlovej univerzity, založenej Karlom IV. (1316 – 1378) r. 1348 (prvé vysoké učenie na sever od Álp a na východ od Paríža), s jezuitskou univerzitou v pražskom Klementíne. Pričinil sa o to rímsky cisár a český kráľ Ferdinand III. Habsburský (1608 – 1657). V roku 1882 došlo k jej rozdeleniu na českú a nemeckú. Obe boli do istej miery nezávislé, boli však súčasťou jednej univerzity: HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 3. 1802 – 1918*. Praha : Karolinum, 1997, s. 185–186. (poznámka autora).

Prof. PhDr. Josef Velenovský (1858 – 1949) Významný český botanik a mykológ, fytopaleontológ a porovnávací morfológ, vysokoškolský učiteľ (profesor botaniky na Univerzite Karlovej v Prahe). Zakladajúci člen a prvý predseda Českej botanickej spoločnosti (1912 – 1914).

Drážďanoch, Lipsku, Berlíne, Hamburgu, Amsterdame, Bruseli, Londýne).⁸ Ako jeden z mála členov svojej generácie písal odborné články nielen česky, ale aj nemecky a anglicky.⁹ Aj preto sa už ako študent v jeseni 1902 stal demonštrátorom v Botanickom ústave Českej univerzity a v roku 1903 asistentom poľnohospodársko-filozofickej experimentálnej stanice.¹⁰

Po štvorročnom štúdiu a vykonaní štátnej a rigoróznej skúšky, získal v roku 1906 titul doktor filozofie (PhDr.). Po promócii sa rozhodol, že bude pokračovať v štúdiu k dosiahnutiu postu docenta. Habilitoval sa v roku 1907 zo systematickej botaniky.¹¹ Hoci už v roku 1909, keď mal 27 rokov, bol navrhnutý na post mimoriadneho profesora systematickej botaniky, stal sa ním až v roku 1911.¹² Od roku 1916 bol titulárnym riadnym profesorom botaniky. V decembri 1919 bol Domin potvrdený ako riadny profesor v odbore systematickej botaniky na Českej univerzite Karlovej v Prahe.¹³ Pôsobil na Botanickom ústave. V roku 1924 sa z iniciatívy prof. Domina a s podporou riaditeľa ústavu pre anatómiu a fyziológiu rastlín Bohumila Němca, rozdelil pôvodný Botanický ústav na dva ústavy. K rozdeleniu došlo kvôli rivalite riaditeľa botanického ústavu profesora Velenovského a profesora Domina. Prvým bol botanický ústav, ktorý viedol prof. Velenovský a zameriaval sa viac na oblasť mykológie, fytopaleontológie a porovnávacej morfológie. Druhým bol farmaceutickobotanický ústav, ktorý viedol prof. Domin¹⁴ a zameria-

⁸ Archív Univerzity Karlovej (AUK), f. Filozofickej fakulty. *Osobní složka prof. Karla Domina (1903 – 1949)*, šk. 15.

⁹ KRAHULEC, František. Karel Domin (1882 – 1953). In *Živa*, 2012, č. 4, s. 65–66.

¹⁰ Menovanie riadneho poslucháča za asistenta nebolo jednoduché. Riaditeľ botanického ústavu, prof. Velenovský, musel najskôr zaslať žiadosť profesorskému zboru, ktorý stál na čele českej filozofickej fakulty, čo odôvodnil Dominovými bohatými skúsenosťami v odbore a skutočnosťou, že prispel k botanickému výskumu niekoľkými vydanými prácami doma i v zahraničí. Profesorský zbor filozofickej fakulty žiadosť potvrdil a prostredníctvom dekanátu ju zaslal na C. k. ministerstvo kultu a vyučovania. Ministerstvo návrh schválilo 21. augusta 1903 a menovalo Domina asistentom botanického ústavu s platnosťou od 1. júna 1903 do 31. mája 1904. Aby nariadenie nadobudlo platnosť, musel ho ešte schváliť profesorský zbor prírodovedeckej fakulty.

¹¹ Habilitačnú prácu „*Monografie druhu Koeleria*“ publikoval v periodiku „*Bibliotheca botanica*“ vydávanom v Stuttgarte. Jej význam ocenili nielen poprední botanici na Karlo-Ferdinandovej univerzite, ale aj botanici z celého sveta.

¹² Ako mimoriadny profesor vyučoval systematickú botaniku pre prírodovedcov, všeobecnú botaniku pre farmaceutov, viedol botanický seminár, samostatné práce, praktikum pre prírodovedcov a farmaceutov, geobotanické cvičenia obsahujúce prednášky s exkurziami. Okrem vlastných učebných povinností musel plniť tiež učebné príkazy, ktoré znamenali vedenie kryptogamologickej prednášky, mikroskopického praktika a porovnávaciu morfológiu za iného profesora. Mal k dispozícii štyroch asistentov a dve pomocné vedecké sily na úpravu herbára, ako aj dve vedecké pomocné sily pre kryptogamologické oddelenie. Tiež disponoval jedným podúradníkom a jedným zriadencom: AUK, f. Filozofická fakulta, *osobná zložka prof. Karla Domina (1903 – 1949)*, šk. 15.

¹³ Menovaný bol so spätnou platnosťou od 1. apríla 1919. Po vyhlásení Československej republiky došlo aj k reorganizácii štúdia na univerzite. Karlo-Ferdinandova univerzita sa rozdelila na dve samostatné inštitúcie pôsobiace vedľa seba: na českú Karlovu univerzitu a Nemeckú univerzitu v Prahe. Česká škola začala používať staronový názov Česká univerzita Karlova a neskôr Univerzita Karlova: KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918 – 1938). 1. díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929)*, 2. oprav. vyd. Praha : Libri, 2003, s. 184. Dňa 24. júna 1924 zriadili samostatnú Prírodovedeckú fakultu Univerzity Karlovej, ktorej prideliли veľký areál budov na pražskom Albertove a jeho okolí, kde sa nachádzala aj botanická záhrada. Fakulta pripravovala svojich absolventov na povolanie stredoškolských profesorov prírodných vied a farmaceutov: HAVRÁNEK, Jan – POUŠTA, Zdeněk. *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990*. Praha : Karolinum, 1998, s. 163.

¹⁴ Prof. Domin súčasne pôsobil aj ako riaditeľ botanickej záhrady.

val sa na výchovu farmaceutov v botanike. V roku 1927 sa, po odchode prof. Velenovského do dôchodku, oba samostatné ústavy spojili a riaditeľom sa stal prof. Domin.¹⁵ Hlavnými smermi výskumu ústavu pod vedením prof. Domina bola geobotanika, systematická botanika a floristika. Toto obdobie sa skončilo násilným zavretím vysokých škôl v novembri 1939.

Po uzavretí českých vysokých škôl previedol prof. Domin ústav do Ústrednej komisie pre zber liečivých rastlín (pod záštitou protektorátneho ministerstva zdravotníctva). V ňom ukryl veľkú časť pražských botanikov, prípadne ich manželiek, aby ich zachránil pred nasadením v továrňach. Ako predseda komisie pre zber liečivých bylín pri ministerstve zdravotníctva organizoval, na základe vlastného *Programu vlastivědného výzkumu domácí květeny na podkladě regionalistickém*, floristický výskum „českých zemí“ (tzv. floristická akcia – v r. 1940 na nej participovalo 700 spolupracovníkov). Získané poznatky sa stali základom publikácie *Květena ČSR*,¹⁶ ktorá vyšla v redakcii Josefa Dostála¹⁷ v rokoch 1948 – 1950,¹⁸ pretože Domin bol už v tom čase vystavený represáliám za údajnú kolaboráciu s Nemcami a jeho zásluhy neboli v publikácii spomenuté.¹⁹

Prof. Domin sa neobyčajne dobre orientoval vo všetkých vtedajších botanických disciplínach.²⁰ Okrem geobotaniky (najmä fyto geografie a sociológie rastlín) sa venoval aj taxonómii, morfológii, teratológii.²¹ V 20. rokoch, s kolegom a priateľom Josefom Podpěrom,²² prepracovali s veľkým počtom novo pridanych (najmä karpatských) druhov (s výskytom na Slovensku a Podkarpatskej Rusi) populárny Polívkov Kľúč k určovaniu rastlín,²³ ktorý sa stal výbornou terénnou určovacou pomôckou pre mnoho ďalších botanických generácií. Domin sa zaoberal tiež úžitkovými a liečivými rastlinami, o ktorých hodne publikoval, podobne ako to robil aj o vzťahoch rastlín a iných organizmov.

V roku 1912 bol zakladajúcim členom Českej botanickej spoločnosti (ČBS), vo veku 30 rokov sa stal jej podpredsedom²⁴ a o dva roky neskôr jej druhým predsedom (1914 – 1945), keď vo funkcii vystriedal svojho učiteľa prof. Velenovského.²⁵

¹⁵ V roku 1933 sa z iniciatívy prof. Domina vyčlenili, okrem už existujúceho kryptogamologického oddelenia (jeho vedúcim bol do roku 1931 prof. PhDr. Jan Vilhelm, v nasledujúcich rokoch prof. RNDr. Jindřich Suza), nové oddelenia: oddelenie vyšších rastlín, oddelenie farmaceutickej botaniky (vedúcim oboch oddelení bol prof. PhDr. František A. Novák), oddelenie geobotanické (vedúci prof. RNDr. Vladimír Krajina) a oddelenie fytopaleontológie (viedol ho externý spolupracovník prof. RNDr. František Němec).

¹⁶ Až do počiatku vydávania mnohohväzkovej *Květeny ČSR* ostala niekoľko desaťročí zásadným československým botanickým dielom a na jej základe vyšli dve vydania publikácie *Klíč k úplné květeně ČSR* (1954, 1958).

¹⁷ **Prof. RNDr. Josef Dostál, DrSc.** (1903 – 1999), český botanik, vysokoškolský učiteľ (profesor botaniky na Karlovej univerzite v Prahe), ochrana prírody, horolezec, turista. Považuje sa za zakladateľa modernej českej a slovenskej taxonómie vyšších rastlín.

¹⁸ DOSTÁL, Josef (ed). *Květena ČSR a ilustrovaný klíč k určení všech cévnatých rostlin, na území Československa planě rostoucích, nebo běžně pěstovaných*. Sv. 1–2. Praha : Čs. botanická společnost, 64 + 2269 s.: č. 1: 1–64, 1950; 2: 1–800, 1948; 2: 801–1488, 1949; 2: 1489–2269, 1950.

¹⁹ BAHENSKÁ, Marie – JANKO, Jan. Osobní fond Karel Domin. In *Práce z dějin Akademie věd*, roč. 1, 2009, č. 2, s. 128.

²⁰ „Domin svému oboru vsutku „Dominoval“: BAHENSKÁ – JANKO, ref. 19, s. 130.

²¹ Náuka o štúdiu príčin a mechanizmov vzniku vroděných vývinových chýb.

²² **Akademik prof. RNDr. Josef Podpěra, DrSc.** (1878 – 1954), český botanik, vysokoškolský učiteľ (profesor všeobecnej a systematickej botaniky Masarykovej univerzity v Brne).

²³ POLÍVKA, František – DOMIN, Karel – PODPĚRA, Josef. *Klíč k úplné květeně republiky Československé*. Praha : R. Promberger, 1928, 1088 s.

²⁴ KRAHULEC, F. Karel Domin, ref. 9, s. 65.

²⁵ BAHENSKÁ, M. – JANKO, J. Osobní..., ref. 19, s. 125.

Písal aj o exotickej flóre a ochrane prírody. Hodne cestoval. V rokoch 1909 – 1938 podnikol niekoľko zahraničných ciest a expedícií, z ktorých pripravil viacero cestopisov.²⁶ Ich štýl sa postupne menil. Kým prvý cestopis („*Dvojím rájem*“) predstavuje „klasický“ cestopis, neskoršie publikácie sú skôr náučnou, resp. cestopisno-náučnou literatúrou.²⁷

Redigoval niekoľko časopisov²⁸ a do jedného z nich, nazvaného „*Věda přírodní*“ (od roku 1919 do roku 1945 vyšlo 23 ročníkov), pravidelne prispieval množstvom článkov, čo mu bolo vytýkané.

„Šlo často o veľmi krátké texty informující o novém nálezu a jeho zhodnocení v daném kontextu. Toto jeho psaní mu bývalo někdy vytýkáno jako rozměňování, s čímž ale nemohu souhlasit. O řadě údajů bychom se bez daného článku nedozvěděli, nález by ležel skryt někde v herbáři. Podle svědectví jeho žáků často napsal dva až tři takové články v noci mezi dvěma exkurzními dny. Z toho také vyvozují výše uvedený názor na paměťové schopnosti.“²⁹

V rokoch 1922 – 1923 bol dekanom Prírodovedeckej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. V rokoch 1933 – 1934 pôsobil ako rektor Univerzity Karlovej.³⁰ Okrem iného sa, v zmysle tzv. „*lex Mareš*“, ³¹ významne pričinil o prinavrátenie budovy Karolína (v apríli 1934 vyhlásil celonárodnú peňažnú zbierku na jej obnovu)³² a insígnií (rektorských, prorektorských a dekanských odznakov) Karlovej univerzity, zadržovaných nemeckou univerzitou, českej Karlovej univerzite.³³ Tzv. „insigniáda“ v apríli 1934, prebiehajúca v dobe rastúceho napätia v česko-nemeckých vzťahoch, viedla k vyostreniu vnútropolitckej situácie a vyústila aj do násilností a študentských protestov, čo bolo neskôr dôvodom Dominovej kritiky.

Získaný ohlas využil prof. Domin aj v politickej kariére. V rokoch 1935 – 1939 bol poslancom Národného zhromaždenia za pravicovo-nacionálne „*Národní sjednocení*“. Politicky sa angažoval aj počas tzv. druhej republiky. Po podpísaní Mníchovskej dohody prezidentom Edvardom Benešom zaslal vedeniu parlamentu kritický list, v ktorom označil tento podpis za vlastizradu.³⁴ Stal sa členom dvoch českých nacionalistických skupín: „*Akce Národní Obrody*“ a „*Vlajka*“, z ktorej ale po začiatku druhej svetovej vojny vystúpil.

²⁶ DOMIN, Karel – DANEŠ, Jiří Viktor. *Dvojím rájem 1. Cesta na Jávnu a po Jávě*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1912, 540 s.; *Dvojím rájem 2. Cesta po Australii a na Ceylon*. 1912, 796 s.; DOMIN, Karel. *Za jižním sluncem. Zápisky přírodopisce z cesty po Středomoří*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1925, 541 s.; DOMIN, Karel. *Dvacet tisíc mil po souši a po moři, Kniha 1 – 1.díl*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1928, 374 s.; *Kniha 1 – 2. díl*, 1929, 628 s.; *Kniha 2*, 1929, 736 s.; DOMIN, Karel. *V říši marockého sultána*. Praha : Matice česká, 1940, 380 s.

²⁷ HUBÁLKOVÁ, Markéta. *Cestovatel Karel Domin* (Diplomová práce). Olomouc : Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2013, 101 s.

²⁸ Najmä *Věda přírodní* a *Studia botanica bohemica*.

²⁹ KRAHULEC, F. Karel Domin, ref. 9, s. 65.

³⁰ prof. Domin bol do funkcie rektora zvolený 29. mája 1933. O pôsobení vo funkcii rektora vydal aj publikáciu *Můj rektorský rok*: DOMIN, Karel. *Můj rektorský rok*. Praha : Nakladatel O. Neubert, 1934, 491 s.

³¹ V januári 1920 bol vtedajším československým Národným zhromaždením schválený zákon č. 135/1920 Z. z. a n., o pomere pražských univerzít (tzv. „*lex Mareš*“), navrhnutý **prof. MUDr. Františkom Marešom** (1857 – 1943, český fyziológ, filozof, vysokoškolský učiteľ, rektor UK v Prahe, politik), ktorý ustanovil, že česká univerzita v Prahe je pokračovaním starej Karlovej univerzity, a preto Karolinum, univerzitný archív, insígnie, knihy a iné pamiatky tejto univerzity sú vlastníctvom českej Karlovej univerzity a majú jej byť nemeckou pražskou univerzitou vrátené.

³² VOJTÍŠEK, Václav – DOMIN, Karel. *Karolinum, statek národní*. Praha : Univerzita Karlova, 1935, 212 s.

³³ Rektor Domin so súhlasom akademického senátu, po mnohých neúspešných intervenciách na príslušných ministerstvách, podal Krajskému civilnému súdu v Prahe návrh na realizáciu *Lex Mareš*.

³⁴ KRAHULEC, F. Karel Domin, ref. 9, s. 65–66.

Vyhranené pravicové postoje mu po roku 1945 vyniesli obvinenie zo sympatií k fašizmu, čo viedlo k jeho penzionovaniu. Na konci Pražského povstania opäť prebral Botanický ústav, ale proti nemu sa postavilo niekoľko jeho žiakov. Tí využili možnosť Dominovho odstavenia pre vlastnú kariéru. Domin bol súdený, istý čas (marec – apríl 1946) aj uväznený. „Očistná“ komisia mu vyčítala najmä aktívnu účasť v „insigniáde“, ako aj členstvo v politickom klube Vlajka, ktoré poškodilo Karlovu Univerzitu.³⁵ Hoci Národný súd rozsudkom z 24. apríla 1947 v plnom rozsahu zbavil Domina obžaloby, nesmel sa vrátiť do ústavu.³⁶ Navyše, po februári 1948 bol opäť penzionovaný a v marci 1949 ho preložili do trvalej výslužby a vylúčili z Českej botanickej spoločnosti.

Profesor Domin sa od konca vojny už nezúčastnil vedeckého života. Ťažko niesol najmä skutočnosť, že mu znemožnili publikačnú činnosť. Preto si založil časopis *Hortus Sanitatis* (*Časopis pro poznávání léčivých rostlin*). V prvom ročníku Botanických listov však Dostál kritizoval toto periodikum a jeho vydávanie bolo zastavené.³⁷

Až v roku 1960 vydal doc. RNDr. Ján Futák, CSc.³⁸ „Bibliografiu k flóre ČSR do roku 1952“, v ktorej uviedol Domina ako spoluautora,³⁹ čo bolo v tej dobe odvážne.

„Roku 1946 som sa dozvedel od prof. Domina, že nazhromaždil rozsiahly bibliografický materiál o rastlinstve celej ČSR a príslahých oblastí susedných štátov. Domin chápal bibliografiu širšie ako ja a zahrnul do nej aj práce o kultúrnych rastlinách (o poľnohospodárstve, lesníctve, ovocinárstve, zeleninárstve, krmovinárstve, záhradníctve, technických rastlinách a pod.), nakoľko môžu zaujímať botanika. Ešte za svojho života chcel Domin túto bibliografiu dať do tlače, ale k jej vydaniu nedošlo.“⁴⁰

„Až po prebratí Dominovho bibliografického materiálu som videl, na akú ťažkú prácu som sa podujal. Bolo treba predovšetkým doplniť Dominov materiál. Chýbalo pomerne hodne prác týkajúcich sa Slovenska, hlavne z málo prístupnej literatúry maďarskej a čiastočne poľskej. Nakoľko to bolo možné, doplnil som chýbajúce údaje a za týmto účelom som navštívil aj knižnice

³⁵ Masarykův ústav, Archív Akademie věd České republiky. Osobní fond Karla Domina. šk. 1, inv. č. 38, sign. I. c): „Závodní rada mi vytýká v podstatě“.

³⁶ Dominove perzekúcie pokračovali s blížiacim sa komunistickým prevratom: KOVÁŘ, Pavel. Botanik prof. Karel Domin. In Živa č. 1, 2004, kulér III–IV.

³⁷ KRAHULEC, F. Karel Domin, ref. 9, s. 66.

³⁸ Doc. RNDr. Ján Futák, CSc. (1914 – 1980), slovenský katolícky kňaz, botanik (odborník na taxonómiu vyšších rastlín), priekopník vydávania botanickej bibliografie, spoluzakladateľ Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV (v rokoch 1959 – 1969 bol jej predsedom a od roku 1970 čestným členom), vysokoškolský pedagóg (docent Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave a hosťujúci profesor Štátnej univerzity v Štrasburgu) a ochranca prírody. Bol členom komisie, ktorá pripravovala vyhlásenie Tatranského národného parku a neskôr zabezpečovala jeho uvádzanie do praxe. V roku 1953 bol menovaný za stáleho člena Poradného zboru pre veci Tatranského národného parku, neskôr bol jeho podpredsedom. V týchto aktivitách zdôrazňoval potrebu výskumu tatranskej prírody. Pričinil sa o zriadenie Výskumnej stanice Správy TANAP-u v Tatranskej Lomnici a bol členom jej vedeckej rady. V r. 1960 sa zúčastnil na rokovaníach s poľskou stranou o bilaterálnom pláne výskumu TANAP-u a navrhol ako spoločný projekt spracovanie geobotanickej mapy Tatier. Navrhoval, aby sa v celej tatranskej oblasti postupovalo jednotnou metódou, ktorá by mohla byť súčasne podkladom pre jednotné mapovanie vysokohorských oblastí v celých Karpatoch. V lete 1962 sa zapojil do terénneho mapovania nelesných spoločenstiev a vzácnych druhov TANAP-u.

³⁹ FUTÁK, Ján – DOMIN, Karel. *Bibliografia k flóre ČSR. Do r. 1952*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1960, 884 s.

⁴⁰ FUTÁK, Ján, Úvod. In Ján Futák – Karel Domin. *Bibliografia k flóre ČSR. Do r. 1952*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1960, s. 5.

v Budapešti a Krakove.⁴¹

Život v ústraní i hmotnom nedostatku sa, spolu s neuznaním a izoláciou, prejavili aj na Dominovom zdravotnom stave. „Jeho neobyčejný životní elán byl zlomen a zdraví podryto.“⁴² Prof. Domin zomrel 10. júna 1953 v Prahe vo veku 71 rokov. Pochovaný je na pražskom Vyšehradskom (Slavínskom) cintoríne (obr. 3).

O Karlovi Dominovi sa až do roku 1989 takmer nepísalo a stal sa v podstate „*persona non grata*“. Jeho diela boli vo verejných knižniciach oficiálne stiahnuté z katalógov a pultov, hoci sa v odbornej botanickej literatúre využívali a korektne citovali. Mlčanie čiastočne prelomil v roku 1967 Ivan Klášterský, ktorý uverejnil v časopise Živa spomienku k jeho nedožitým 85. narodeninám,⁴³ keď dva roky predtým vyšla vyššie spomenutá bibliografia k flóre ČSR.

DOMIN A TATRY

Prof. Domin navštívil Tatry prvýkrát v roku 1919⁴⁴ a okamžite si ich (najmä Belianske Tatry) obľúbil.

„*Jsou-li Vysoké Tatry se svými nebetyčnými žulovými štíty zachmuřené, vážné a smutné jako pyšné a chladné královny, jsou Bielské Tatry milé a usměvavé krásky, vyšňořené nespočetným kvítím a lákající do svého svůdného a hřejivého objetí.*“⁴⁵ Spočiatku, najmä vzhľadom na značnú devastáciu lesov vo Vysokých Tatrách, považoval územnú ochranu celých Tatier za zbytočnú. „*Musím však upřímně doznati, že tehdy jsem považoval za zbytečné, zřizovati z území Vysokých Tater přírodní park.*“⁴⁶

V jeseň 1919 v prednáškach upozorňoval na to, že vápencové (a na flóru bohatšie) Belianske Tatry sú ohrozené ľudskou činnosťou. „*Za to zdály se mi ohroženy vápencové Bielské Tatry, jichž květena je daleko složitější a bohatší než flora Vysokých Tater a které mají rozlehlé lučiny nad pásmem lesním. Na podzim r. 1919 rozvinul jsem v četných přednáškách otázku o ochraně přírody Bielských Tater a za doprovodu svých obrázků zdůrazňoval jsem jedinečné krásy přírodní tohoto horského území, které nemá tak hned sobě rovného po vší Evropě.*“⁴⁷

V dvadsiatych rokoch 20. storočia sa významne podieľal na vypracovaní zásad pre zriadenie bilaterálneho *Prírodného parku Tatranského*.

Obr. 3. Hrob. prof. Domina.
Foto: P. Urban

⁴¹ Tamtiež, s. 5–6.

⁴² KLÁŠTERSKÝ, Ivan – HRABĚTOVÁ, Anežka – DUDA, Josef. *Botanikové na českém a moravskoslezském území od nejstarších dob*. Zprávy čs. společnosti pro dějiny věd a techniky při ČSAV, č. 14–15, 1970, s. 20–25. Vydané ako *Dějiny floristického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I*. Severočeskou přírodou, příloha.

⁴³ KLÁŠTERSKÝ, Ivan. In memoriam prof. dr. Karla Domina. In *Živa*, č. 5, 1967, s. 180.

⁴⁴ Po vzniku ČSR si prof. Domin s prof. Josefom Podpěrom, pôsobiacim na Masarykovej univerzite v Brne, rozdelili sféry svojich pracovísk tak, že Podpěra sa venoval Morave a Slezsku a Domin študoval, okrem Čiech, aj Slovensko (pretože samostatnú Prírodovedeckú fakultu zriadili na bratislavskej univerzite až v roku 1940).

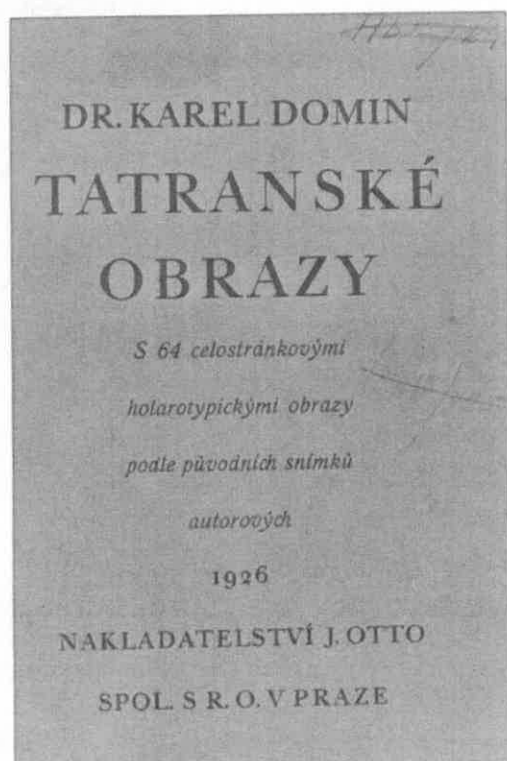
⁴⁵ DOMIN, Karel. Kap. IX: Javorina a výstup na Muráň. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 55.

⁴⁶ DOMIN, K. Úvodem o přírodním..., ref. 1, s. 3.

⁴⁷ DOMIN, ref. 1, s. 3–4.

Domin, ktorý vykonával v Tatrách botanické výskumy, je autorom viacerých prác a článkov. O Tatrách vydal tiež publikáciu *Tatranské obrazy*. Spoločne s Vladislavom Mladějovským⁴⁸ zostavil publikáciu *Naše Tatry*⁴⁹ a napísal do nej kapitolu *Květena našich Tater, její společenstva a vztahy k podnebí a půdě s poznámkami o prvopočátcích výzkumu Tater a s projektem přírodního parku Tatranského*.⁵⁰ Do publikácie Otakara Štáfla⁵¹ *Vysoké Tatry*, ktorá je obrazovým cyklom jeho 120 akvarelov s tatranskými motívami a vyšla pri desiatom výročí vzniku republiky, prispel Domin kapitolou *Tatranská květena*.⁵²

TATRANSKÉ OBRAZY

Obr. 4. Titulná strana
Tatranských obrazov

Publikáciu *Tatranské obrazy*⁵³ (obr. 4) vydal Domin v roku 1926 v prestížnom pražskom nakladateľstve J. Otto, spol. s. r. o. Venoval ju manželke Gabriele⁵⁴ („své ženě a oddané družce za vše, čím zjasnila můj život i toulky světem“). Predstavuje nielen pozoruhodný kaleidoskopický súhrn z jeho ciest do Tatier v rokoch 1919 – 1925, ale aj faktograficky pomerne bohatú a pútavo napísanú kroniku. Okrem 182 strán textu doplnil knihu aj 64 vlastnými, mimoriadne kvalitnými, čiernobielymi fotografiami („holarotypickými obrazy podle původních snímků autorových“). Ich výberu a opisu venoval samostatnú, predposlednú, kapitolu knihy.

„Nebylo snadným úkolem pořídit z mnoha set tatranských obrázků takový výběr, aby věrně zachycoval mrtvou i živou přírodu tatranskou v celém bohatství jejich nálad a tvárností. Čtenář sám nechtě laskavě posoudí, zda jsem měl šťastnou ruku při tomto výběru.“

„Fotografické snímky pořídil jsem v různých letech, převážně však za své první cesty r. 1919 a pak při posledních toulkách r. 1925“.⁵⁵

⁴⁸ Prof. MUDr. Vladislav Mladějovský (1866 – 1935), český lékař, balneológ, vysokoškolský učiteľ (profesor balneológie a klimatológie na Karlovej univerzite v Prahe).

⁴⁹ DOMIN, Karel – MLADĚJOVSKÝ, Vladimír (eds.). *Naše Tatry*. Praha : Ministerstvo veřejného zdravotnictví, 1931, 800 s. Publikácia vznikla na popud Ministerstva zdravotníctva a telesnej výchovy: GRESCHOVÁ, E. Vplyv niektorých..., ref. 2, s. 62.

⁵⁰ DOMIN, Karel. *Květena našich Tater, její společenstva a vztahy k podnebí a půdě s poznámkami o prvopočátcích výzkumu Tater a s projektem přírodního parku Tatranského*. In DOMIN, Karel – MLADĚJOVSKÝ, Vladimír (eds.). *Naše Tatry*. Praha : Ministerstvo veřejného zdravotnictví, 1931, s. 1–205.

⁵¹ Otakar Štáfl (1884 – 1945), český malíř a ilustrátor (autor mnohých litografií, grafik, ilustrací a obrazov Vysokých Tatier, nájomca chaty pri Popradskom plese a jeden z autorov a iniciátorov vzniku Symbolického cintorína pri Popradskom plese v Mengusovskej doline pod západnou stenou Ostrvy).

⁵² DOMIN, Karel. *Tatranská květena*. In ŠTÁFL, Otakar. *Vysoké Tatry*. Praha : Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, 1928, s. 1–18.

⁵³ DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, 180 s. + 64 s. čb příloh.

⁵⁴ Gabriela („Ella“) Dominová, rod. Zdráhalová (1885 – 1961). Mali spolu syna JUDr. Karla Domina (1916 – 1990).

⁵⁵ DOMIN, Karel. Kap. XXIII. K našim obrazům. In DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 150–151.

Autorom grafickej úpravy a čiernobielych peroviek na začiatku a na konci každej kapitoly je Karel Svolinský.⁵⁶

Domin v 25 kapitolách nepribližuje len tatranskú prírodu, hoci tá v knihe dominuje, ale zachytáva aj aktuálne pomery panujúce v povojnových Tatrách (zlý stav ciest, nízka úroveň služieb, rozvíjajúca sa výstavba sanatórií, poškodené turistické chodníky...). Hoci v knihe prevláda informatívno-poznávacia zložka, množstvo faktografie, odbornej terminológie a opisov odborného charakteru, oživuje ju najmä jej beletristické podanie. Domin sa aj tu prejavil ako výborný rozprávač. Jeho štýl kolíše medzi referovaním a rozprávaním, pričom raz jeden, raz druhý postup vystupuje do popredia. Odborne presné opisy úzko spája so zážitkami, čo zvyšuje „čitavosť“ publikácie.⁵⁷ Niektoré kapitoly autor navyše doplnil svojráznym humoristickým štýlom („... Sýr? – Došel! Salám? – Došel! Pes? – Pošel!...“, resp. „... Bude-li však majitel sanatoria povýšen jednou do stavu rytířského, doporučoval bych mu za heslo: „Není“, — „Došlo“...“).⁵⁸

Zároveň ide o veľmi dobrú ukážku aj vtedy potrebnej popularizácie rozvíjajúcej sa ochrany prírody (vytvorenia prírodného parku, ochrany vybraných druhov rastlín a živočíchov).

Značnú pozornosť venoval v knihe tiež tatranským lesom a ich neutešenému povojnovému stavu.⁵⁹ Jeho „systémové ekologické“ poňatie je pozoruhodné aj z pohľadu súčasnej dynamickej ekológie, napríklad vo vzťahu k prírodným narušeniam a ich spracovaniu. Výstižne opísal dôsledky veternej smršte z 3. septembra 1925 a v závere kapitoly zdôraznil, že prírodné disturbancie sú prirodzenou súčasťou horského prostredia a mali by sme sa z nich poučiť:

*„Ze všeho měli bychom si vzít jedno naučení. Zanechme iluze o povýšenosti bílého člověka, který zkontroloval a ovládl přírodu. Pamatujme, že **jsme částí této živé přírody**, jejíž nejvlastnější podstata zůstane nám záhadou tak jako samotný problém naší existence a života. Silnice, železnice, telegraf, telefon jsou zajisté zosobněním našich dopravních vymožeností technických. A hle! Zaduje víchř a vše to obrátí se vníveč a Tatry jsou odříznuty od světa.“*⁶⁰

Kritizoval hospodárenie v lesoch.

*„Jsou nepřátelé Tater, proti kterým jsme bezmocní. K nim náleží hrůzné záplavy a smrště, o kterých píše již před více než 100 lety švédsky učenec G. Wahlenberg a před 65 lety náš K. Kořistka. Ale Tatry mají i jiné nepřátelé, zavilé a nebezpečné. Jsou to ovce a krávy a **pak ti majitelé lesů, kteří kácejí, kácejí a kácejí** —“*⁶¹

*„Ačkoliv nejsem lesníkem, musím označiti lesní hospodářství v Tatrách na mnohých místech jako velmi povážlivé.“*⁶²

⁵⁶ Karel Svolinský (1896 – 1986), český maliar, grafik, ilustrátor, typograf, scénograf a vysokoškolský pedagóg. Bol považovaný za pokračovateľa mánesovsko-alešovských tradícií v českom výtvarnom umení.

⁵⁷ Jeho štýl pripomína štýl, ktorý používal napr. Dr. Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomerský (1824 – 1908), slovenský lekár, spisovateľ (prozaik, dramatik, publicista), geológ, mineralóg, botanik, maliar a verejný činiteľ.

⁵⁸ DOMIN, Karel. Kap. IV. Tatranská Kotlina čili jakým nemá býti klimatické místo. In DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 22–23.

⁵⁹ O stave lesov v Belianskych Tatrách napísal aj článok „Zkáza lesův Bielských Tatrách“ v časopise *Krásy našeho domova*: DOMIN, Karel. Zkáza lesův Bielských Tatrách. In *Krásy našeho domova*, roč. 21, 1929, č. 21, s. 103.

⁶⁰ DOMIN, Karel. Kap. X: Den hrůzy a zkázy v Tatrách. In DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 68.

⁶¹ DOMIN, Karel. Kap. XI: Ochrana tatranské přírody. In DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 69.

⁶² Tamtiež, s. 74.

„Pro svou osobu jsem přesvědčen, že mnoho, velmi mnoho se kryje pláštěm nezbytnosti a sváděním na polomy. Ovšem polomy v Tatrách jsou krutou metlou, řádily tu již za starých časů a budou se jistě opakovat v budoucnosti, ale často malý polom slouží, jak se mi zdá, za záminku k „nucenému“ vykácení velikých ploch. A právě tyto obrovsky rozsáhlé holoseče jsou hrozným nebezpečím pro Tatry.“⁶³

Podobne ako v celej knihe, aj v tejto kapitole výrazne akcentuje ochrana prírody.

„Celý problém je však nesmírně vážný, ba životní otázkou pro záchranu přírody tatranské. **Bud'to chceme přírodní park a pak musí stát tomuto velikému a na výsost ušlechtilému podniku přinést potřebné oběti, anebo necháme vědomě ničit lesy a přírodu.**“⁶⁴

Dominove názory sú mimoriadne zaujímavé aj v súčasnosti (po takmer sto rokoch) a to tiež z pohľadu modernej dynamickej ekológie a nerovnovážnej paradigmy. Jedným z kľúčových činiteľov, ktoré ovplyvňujú vývoj prírodných lesov, sú prírodné narušenia (disturbancie), t. j. kalamity, najmä veterné smršte, ale tiež podkôrny hmyz, námraza, sneh, dlhotrvajúce sucho, požiare a pod., ktoré sú v prírodných lesných ekosystémoch spojené s odumretím jednotlivých stromov, ale aj celých dospelých porastov drevín. Jedným z rozhodujúcich mechanizmov, zabezpečujúcich striedanie štádií rastu a degradácie v prírodných lesoch, je vznik porastových medzier a s tým spojené naštartovanie procesov prirodzenej obnovy. Ich vytvorenie, v pôvodne súvislo zapojených porastoch, vyvoláva dynamické fenomény v regenerácii lesov, známe ako „gap regeneration“⁶⁵, resp. „gap dynamics“.⁶⁶ Odumretím jedného resp. viacerých úrovňových stromov fyzickým dožitím, alebo prírodnými disturbanciami malého rozsahu (vietor, sneh), ktoré spôsobili vznik malej medzery, sa vytvárajú podmienky pre nástup prirodzenej obnovy.⁶⁷ Dlhodobým výsledkom týchto procesov je posúvajúca sa mozaika rôznych sukcesných štádií lesa.

Disturbancie rozrušia pôvodné usporiadanie, čím uvoľnia v systéme naakumulovanú energiu. Mnoho organizmov zahynie, ale súčasne sa otvoria nové niky. V následných postdisturbančných režimoch sa disipatívne štruktúry ekosystémov preorganizujú, pričom využívajú recykláciu látok, uvoľnenú energiu a informáciu, ktorej nositeľmi sú prežívajúce druhy, banka semien a iné biologické dedičstvá ekosystému. Novovzniknuté prostredie plní v ekosystéme pestrú škálu funkcií, pomáha pri obnovných procesoch, určuje mieru reziliencie (pružnosti) lesného ekosystému.⁶⁸

Prírodné narušenia v lesných ekosystémoch predstavujú prirodzené procesy, ktoré sa spolupodieľali na evolúcii celých biotopov. Z antropocentrického pohľadu môžeme v určitých prípadoch tieto procesy označiť za negatívne, z evolučného hľadiska však ide o súčasť komplikovanej dynamiky podmienujúcej životaschopnosť, prežívanie či prispôbovanie sa bioty tvoriacej daný ekosystém. Negatívne ekologické následky ľudských intervencií po prírodnom narušení, na ktoré upozornil aj Domin, zahŕňajú narušenie abiotických a biotických procesov, zvýšenú náchylnosť ekosystému na ďalšie disturbancie, zvýšené riziko invázií nepôvodných druhov, narušenie prirodzenej obnovy populácií *in situ*, stratu biologických dedičstiev, zníženie úžitku z disturbančných udalostí, stratu prirodzenej heterogenity krajiny a zvýšené riziko kolapsu ekosystému.⁶⁹

⁶³ Tamtiež, s. 74–75.

⁶⁴ Tamtiež, s. 71.

⁶⁵ RUNKLE, James Reade. Gap regeneration in some old-growth forests of the eastern United States. In *Ecology*, 1981, č. 62, s. 1041–1051.

⁶⁶ VAN DER MAAREL, Eddy. Vegetation dynamics: patterns in time and space. In *Vegetatio*, 1988, č. 77, s. 1–19.

⁶⁷ YAMAMOTO, Shin-Ich. Forest Gap dynamics and tree regeneration. In *Canadian Journal of Forest Research*, 2000, č. 30, s. 223–229.

⁶⁸ URBAN, Peter – SABO, Peter – PLESNÍK, Jan. Non-equilibrium thermodynamics and development cycles of temperate natural forest ecosystems. In *Folia Oecologica*, roč. 45, 2018, č. 2, s. 1–11.

⁶⁹ URBAN et al., ref, 56, s. 9; URBAN, Peter – SABO, Peter – PLESNÍK, Jan. Model adaptívneho vývojového

Prof. Domin, hoci bol botanikom, si pozorne všímал tiež neživú prírodu, ako aj živočíšstvo.⁷⁰ Živočíchym priblížil buď v samostatných kapitolách o typických (vľajkových a kľúčových) druhoch Tatier, prípadne v opisoch návrhov prírodného parku. Až päťtinu (5 kapitol) knihy venoval čisto živočíškom: „Po stopách kozorožců“; „Setkání s medvědem v mlhách“; „Ještě o medvědech“; „Kamzíci a jejich ochrana“; „Intimní poznámky z domácnosti svišťů“.

„A když už jsem věnoval po jedné kapitole kozorožcům a kamzíkům a dokonce dvě tatranským medvědům, z opatrnosti píši i o svištích, neboť kdo může říci, jakým opepřeným zaslánem by mne obšťastnila jejich organisace, čítající podle lidského censu v našich Tatrách nejméně 1500 členů (v kolika politických stranách?)“.⁷¹

Aj v nich sa prejavil ako výborný pozorovateľ prírody. V daných kapitolách nejde len o strohé opisy tatranskej fauny, ale zaoberal sa aj biológiou, bionómiou, etológiou i ekologickými vzťahmi daných druhov, adaptovaných na horské a najmä drsné vysokohorské prostredie, pričom (najmä v prípade svišťa) využil aj najnovšie poznatky z literatúry. Okrem toho priniesol tiež cenné údaje týkajúce sa ochrany daných druhov. Napriek množstvu informácií sú aj tieto kapitoly napísané pútavým rozprávačským štýlom. Hoci sa autor v texte venuje viacerým živočíškom, fotografická príloha obsahuje len dve kvalitné fotky jasoňa červenookého (*Parnassius apollo*). V jednom prípade je na astre alpínskej a v druhom na plesnivci.⁷² Napriek tomu, že prof. Domin veľmi dobre fotil, predsa len zhotoviť kvalitné fotografie živočíchov bolo v tej dobe oveľa ťažšie, ako získať kvalitné krajinárske zábery, resp. fotografie rastlín.

Jednu kapitolu venoval nepôvodným kozorožcom v Belianskych Tatrách, introdukovaných kniežaťom Hohenlohem,⁷³ o ktorých mylne predpokladal, že sú dokonale aklimatizované na

cyklu prírodného lesného ekosystému z pohľadu nerovnovážnej paradigmy. In Milan Saniga (ed.): *Sliačske poobhliadnutie, moderné, prírode blízke hospodárenie vo svetle záverov medzinárodnej konferencie Sliač 1956, venovanej výberkovému hospodáreniu v lesoch. Sliač, 3. – 4. október 2018*. Zvolen : Technická univerzita, s. 250–257.

⁷⁰ Prof. Domin je aj autorom štyroch kapitol v publikácii Naša zverina: DOMIN, Karel. Kamzíci a ich ochrana. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 233–236; DOMIN, Karel. Po stopách kozorožcov. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 250–253; DOMIN, Karel. Ešte o medvedoch. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 291–294; DOMIN, Karel. Intímne poznámky z domácnosti hvizdákov. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 305–309.

⁷¹ Karel DOMIN: Tatranské obrazy, Kap. XXI.: Intimní poznámky z domácnosti svišťů. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 137.

⁷² Ide o obr. 1 („Jasoň červenooký, zvaný apollo, na alpské astře v Bielských Tatrách“) a 47 („Jasoň červenooký na protěži alpské v Bielských Tatrách“).

⁷³ Christian Kraft, princ Hohenlohe-Öhringen (1848 – 1926), pruské knieža. V rokoch 1879 vlastnil časť Dunajského panstva – Nededza, oblasť Tatranskej Javoriny, Lendaku s Bielovodskou a Javorovou dolinou i časťou Belianskych Tatier, a v rokoch 1895 – 1989 prikúpil aj Vyšné Hágy s Batizovskou, Štôlskou a Mengusovskou dolinou. Po desiatich rokoch chovu a hájenia začal uskutočňovať poľovačky, na ktorých sa zúčastňovala aristokracia z celej Európy. Samotný Hohenlohe ulovil v Bielovodskej doline svojho tisíceho kamzíka (okrem Tatier poľoval aj v Alpách). Od roku 1898 neúspešne introdukoval do Tatier viacero nepôvodných druhov cicavcov, vrátane kozorožcov. Najskôr doviezol 10 jedincov kozorožca sibírskeho (*Capra sibirica*) v roku 1898, ktoré však počas prvej zimy uhynuli. V rokoch 1901 – 1924 doviezol a vypustil na panstve v okolí Tatranskej Javoriny 128 jedincov kozorožca vrchovského (*Capra ibex*). Jeho počty

tatranské prostredie: „Kozorožec v Bielských Tatrách je zajisté dokonale aklimatizovaný.“⁷⁴

Medveďom sa zaoberal až v dvoch samostatných kapitolách. Okrem pozoruhodných a výstižných opisov tohto konfliktného druhu a jeho správania sa, či stretnutí s touto šelmou, v nich pripomenul aj, v tom čase aktuálnu, potrebu jej ochrany a naznačil, že to nebude jednoduchá záležitosť.⁷⁵

„Otázka medveďov a jejich ochrany v Tatrách a v Karpatech je však vážnejšia než se na prvni pohled zdá a bude nutno všechny dosavadní zkušenosti (s vyloučením údajů málo věrohodných, kterých je nejvíce!) kriticky zpracovati a zhodnotiti, než padne rozhodující a konečné slovo o osudu našich černohnědých huňáčů, zdánlivě velkých nemotorů a neohrabanců, ve skutečnosti však velmi obratných, rychlých, hbitých a mrštných.“⁷⁶

Medveď sa začal na Slovensku celoročne chrániť až v roku 1932 (po kritickom znížení jeho početnosti) nariadením krajinského prezidenta pre Slovensko číslo 127.203-14/1932, ktoré malo platiť od 15. júna 1933 do 31. decembra 1935. V tom istom roku vyšla aj vyhláška č. 208.647-14/1932 vo veci náhrady škôd spôsobených medveďmi v dôsledku určenia celoročnej ochrany medveďov, podľa ktorej ostalo pre majiteľov pozemkov v platnosti ustanovenie uhorského zákona o tom, že medveďa môžu na svojich pozemkoch kedykoľvek vyhubiť, ale pre poľovníkov platila jeho celoročná ochrana.⁷⁷

Pri opisoch tatranskej fauny nemohol nespomenúť kamzíka a svišťa, ktoré patria k najznámejším živočíchom Tatier. V závere kapitoly o kamzíkovi sa vyjadril aj o perspektíve tohto druhu, vrátane nutnosti občasného odstrelu niektorých slabších jedincov, pretože v tom čase bolo v Tatrách málo šeliem,⁷⁸ ktoré by plnili sanitárnu úlohu:

postupne klesali a posledné jedince uhynuli po druhej svetovej vojne. V roku 1902 vypustili jeden pár kozorožcov núbijských (*Capra nubiana*) a v roku 1903 kozorožca kaukazského (*Capra caucasica*), ale ich aklimatizácia bola neúspešná: KRIŠTOFÍK, Ján. Neúspešné introdukcie nepôvodných druhov cicavcov na Slovensku. In Ján Krištofík – Štefan Danko (eds.): *Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2002, s. 534. ISBN 978-80-224-1264-3.

⁷⁴ DOMIN, Karel: Tatranské obrazy, Kap. VI: Po stopách kozorožců. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 38.

⁷⁵ Tá je mimoriadne aktuálne a citlivá aj v súčasnosti, kedy v Tatrách (ako aj na väčšine Slovenska) tiež výrazne rezonuje. Kým medveď v čase Dominových návštev Tatier, vzhľadom na minimálnu početnosť, potreboval ochranu, v súčasnosti spôsobuje značné problémy obyvateľom a návštevníkom tatranských osád, čo výrazne polarizuje spoločnosť. O tom, že synantropné medvede sa môžu stať veľkým problémom pre ľudí, napísal už v roku 1974 prof. Sládek v publikácii Trofejové šelmy Slovenska: „Na základe týchto poznatkov treba dať za pravdu prof. Dominovi, že ochrana medveďa nemusí byť jednoduchým problémom, aj keď v onom zmysle. Hoci u nás je celkom iná situácia než v Yellowstonskom národnom parku, predsa sa už objavujú určité analógie. Napr. v TANAPe niektoré medvede spoznali výhody smetísk“: SLÁDEK, Jozef. Medveď hnedý (*Ursus arctos*). In Pavel Hell – Jozef Sládek. *Trofejové šelmy Slovenska*. Bratislava : Príroda, 1974, s. 77.

⁷⁶ DOMIN, Karel: Tatranské obrazy, Kap. VIII: Ještě o medvědech. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 48.

⁷⁷ SLÁDEK, J. Medveď..., ref. 75, s. 52; HELL, Pavel – SLAMEČKA, Jaroslav. *Medveď v slovenských Karpatoch a vo svete*. Bratislava : PaR Press, 1999, s. 106. ISBN 80-88789-53-2.

⁷⁸ V dvadsiatych rokoch 20. storočia nebol vlk v Tatrách pozorovaný a predpokladá sa, že posledného jedinca tejto veľkej šelmy ulovil nadlesný Imrich Römer v roku 1910 v revíre „Landok“ na veľkostatku kniežata Hohenloheho: CHOVANCOVÁ, Barbara – ZIEBA, Filip – URBAN, Peter – HLÔŠKA, Ladislav – JAMROZY, Grzegorz – WAŽNA, Agnieszka – CICHOCKI, Jan, Mäsožravce. In Alena Koutná – Barbora Chovancová (eds.): *Tatry – príroda*. Praha : Baset, 2010, s. 582. ISBN 978-80-7340-115-3. Sporadicky však vlky prenikali najmä do Vysokých Tatier v niekoľkých inváziách: HELL, Pavel: Vlč obyčajný (*Canis*

„Naším tatranským kamzíkům svítá na lepší budoucnost. I když občas některý padne za obět pytlákům, smíme doufat, že při ochraně, zaručené jim nyní našimi zákony, v krátké době se rozmnoží k radosti všech návštěvníků Tater. Kamzíci trpí sice různými nemocemi, tak prašivinou a slepotou a proto bude čas od času nutno odstřeliti některé nemocné neb věkem sešlé zvíře. Musí se tak státi, poněvadž není tu šelem, které v panenské přírodě napadají a požírají především zvířata slabá a nemocná a jež proto kdosi označil jako „lékaře zvěře“. Doufejme však, že se nebude toho zneužívat k ničení kamzíků zdravých a že se tato jediná evropská antilopa, která s lehkostí přeletuje několikametrové skalní rozsedliny a které žádný štít není nedostupný, v dohledné době stane tak hojným obyvatelem Tater, jakým tu byla před dávnými časy“.⁷⁹

Dominov optimizmus z ďalšieho vývoja populácie tatranského kamzíka vyplýval z jej celoročnej ochrany, ktorú sa podarilo presadiť aj jeho zásluhou. Výnosom ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska z 20. októbra 1919 sa zaviedla jednoročná ochrana kamzíkov v Tatrách. Ministerstvo školstva a národnej osvety vydalo v roku 1922 výnos č. 59.652/22, na základe ktorého župné úrady v Levoči a v Liptovskom Mikuláši vydali osobitné štatúty na ochranu kamzíkov a svišťov. Nariadením ministra ČSR s plnou mocou pre správu Slovenska z 23. marca 1923 č. 3318 adm. V/1923 o zákaze odstrelu kamzíkov vo Vysokých Tatrách, bola zabezpečená ich desaťročná ochrana.⁸⁰ Okrem toho sa výnosom ministerstva školstva a národnej osvety zo 6. marca 1923 zriadili aj prvé dve kamzičie rezervácie (v oblasti Kriváňa a v oblasti Popradského plesa) ako oblasť „pre ochranu divých kôz v Tatrách“, ku ktorým pribudla aj tretia oblasť Javoriny.⁸¹ Ich iniciátorom bol predovšetkým prof. Emil Bayer.⁸²

„Můžeme s potěšením konstatovati, že byly z popudu ministerstva školství a nár. osvěty (výnosem z 6. března roku 1923) zřízeny dvě kamzičí rezervace...“⁸³ Napriek týmto opatreniam ochrany prírody však početnosť tatranského kamzíka klesala ešte pomerne dlhú dobu.

Ochránársky aspekt majú aj niektoré odseky kapitoly o svišťoch:

„Každý přítel horské přírody musí se upřímně radovati z přírůstku těchto hlodavců, neboť svišťové patří k nejmilejším zástupcům vysokohorské zvěře a jejich vyhubení by bylo nejen barbarstvím, nýbrž i značným ochuzením přírodních zajímavostí našich Tater.“⁸⁴

lupus). In Hell, P. – Sládek, J. *Trofejové šelmy...*, ref. 77, s. 115.

⁷⁹ DOMIN, Karel. Kap. XX.: Kamzíci a jejich ochrana. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 133–134.

⁸⁰ Nariadením ministra s plnou mocou pre správu Slovenska z 25. júna 1924, č. 18.522 adm. V/1924, sa desaťročná ochrana kamzíka rozšírila aj na oblasť Belianskych Západných (Liptovských) Tatier: BOHUŠ, Ivan. Ochrana tatranskej prírody v rokoch 1918 – 1945. In *Zborník prác o Tatranskom národnom parku*, č. 6, 1963, s. 104–121.

⁸¹ Ministerstvo školstva a národnej osvety vyslalo do Tatier v lete 1920, za účelom ornitologického výskumu a ochrany vtáctva, Jiřího Jandu (1865–1938), českého stredoškolského učiteľa, ornitológa, zakladateľa zoologickej záhrady v Prahe a prvého predsedu Československej ornitologickej spoločnosti. Podľa jeho návrhu, z novembra 1920 mali byť v Mlynickej a Mengusovskej doline a v oblasti Tatranskej Javoriny zriadené tzv. vtáčie útulne: VOLOŠČUK, Ivan – ŠVAJDA, Juraj – VANČURA, Tomáš. Konceptie územnej ochrany a organizačnej štruktúry Tatranského národného parku. In *Monografické štúdie o národných parkoch*, 2006, č. 6, s. 14. K ich zriadeniu však, na rozdiel od kamzičích rezervácií, nedošlo.; AMBRÓZ, Leonard – LÁZNIČKOVÁ, Mariana. *Najstaršie chránené územia na Slovensku*. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2017, 188 s.

⁸² Dr. h. c. prof. RNDr. Emil Bayer (1875 – 1947), český zoológ, vysokoškolský učiteľ, profesor, v rokoch 1930 – 1931 a 1940 rektor Vysokej školy poľnohospodárskej (súčasnej Mendlovej univerzity) v Brne, riaditeľ Biologickej stanice vysokých škôl brnianskych v Lednici.

⁸³ DOMIN, K. Kap. XX.: Kamzíci..., ref. 79, s. 130.

⁸⁴ DOMIN, K.: Kap. XXI. Tatranské obrazy, ref. 71, s. 140.

Ochrane živočíšstva sa Domin venoval aj v predposlednej kapitole publikácie „*Nejnovější projekt Přírodního parku Tatranského*“,⁸⁵ ktorú do nej zaradil dodatočne kvôli jeho významu: „*Vřadil jsem dodatečně tento výťah z celého memoranda, podepsaného hlavními referenty (Goetel, Domin, Siedlecki, Dvorský, Kettner, Janda, Szafer, Sokołowski) do své knížky, poněvadž jest dokumentem, který neváhám prohlásiti za nejspolehlivější základ pro realizaci přírodního parku tatranského.*“⁸⁶

V tom čase mimoriadne aktuálnu problematiku návrhu rozoberal aj v iných kapitolách knihy, pretože bol aktívnym účastníkom niekoľkých stretnutí, nadväzujúcich na tzv. „*Krakovský protokol*“ (*Protokol podepsaný v Krakově dne 6. května 1924 o hospodářských a komunikačních úlevách v pohraničním pásme čsl.-polském na Spiši*), 25. apríla – 6. mája 1924, ktorý viedli delimitační komisári Walery Goetel⁸⁷ a Václav Roubík.⁸⁸ V jeho prílohe A sa okrem iného, uvádzalo, že delimitačná komisia „*doporučí svým vládám, aby co nejdříve uzavřely dohodu o přírodním parku (reservaci), kterým by dle vzoru analogické dohody mezi Spojenými Státy Americkými a Kanadou*

⁸⁵ DOMIN, Karel. Kap. XXIV. Nejnovější projekt Přírodního parku Tatranského. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 161–175.

⁸⁶ Tamtiež, s. 175.

⁸⁷ **Prof. zw. Dr. hab. Walery Goetel** (1889 – 1972), poľský geológ, ekológ, vysokoškolský učiteľ, horolezec, lyžiar, jeden z popredných aktivistov ochrany prírody v Poľsku i v Európe. Najskôr učil na Jagelonskej univerzite v Krakove, kde sa v r. 1918 habilitoval, v rokoch 1920 – 1960 pôsobil na Baníckej akadémii v Krakove (v r. 1949 bola premenovaná na Banícku a hutnícku akadémiu), od r. 1923 ako profesor, v roku 1930 – 1934 bol dekanom baníckej fakulty a v rokoch 1939 – 1945, 1945 – 1951 rektorom akadémie. V roku 1951 sa stal členom Poľskej akadémie vied. Považuje sa za jedného z hlavných tvorcov Tatranského národného parku. Už od roku 1913 pracoval aktívne v Sekcii pre ochranu Tatier Tatranskej spoločnosti (*Sekcja Ochrony Tatr Towarzystwa Tatrzańskiego*). V rokoch 1921 – 1924 bol splnomocnencom poľskej vlády pre rokovania s Československom o umiestnení medzinárodnej hranice v Tatrách, na Orave a v Spiši. Od roku 1922 bol členom štátnej Komisie pre ochranu prírody (*Państwowa Komisja Ochrony Przyrody, PKOP*), od roku 1925 Štátnej rady pre ochranu prírody (*Państwowa Rada Ochrony Przyrody, PROP*). Inicioval myšlienku vzniku chránených území v pohraničnom pásme. Od vzniku poľského Tatranského národného parku (*Tatrzański Park Narodowy, TPN*) v roku 1955, pôsobil ako člen jeho rady a v rokoch 1956 – 1972 predseda rady. V šesťdesiatych rokoch 20. storočia vytvoril novú vednú disciplínu o ochrane prírody na ekologickom základe – sozológii (gr. „*sozó*“, „*sódzo*“ = uchovávať, udržiavať, zachraňovať, privádzať do zdarného konca“ + „*lógos*“ = veda, náuka), ktorá spája problémy ochrany prírody s racionálnym využívaním prírodných zdrojov: GOETEL, Walery. Sozologia – nauka o ochrone przyrody i jej zasobów. In *Kosmos*, roč. 15, 1966, č. 5, s. 473–482. Myšlienka vytvoriť autonómnú vedu o ochrane prírody sa objavila ako opatrný predpoklad v Goetelovom článku o nových cestách ochrany prírody z roku 1949: GOETEL, Walery. Nowe drogi ochrony przyrody. In *Wierchy*, vol. 19, 1949, s. 133–172. V roku 1959 ako jediný Poliak dostal cenu Van Tienhovena, najvyššieho svetového ocenenia v oblasti ochrany prírody, najmä za aktivity na európskych prírodných rezerváciách a vytvorení národných prírodných parkov.

⁸⁸ **Ing. Václav Roubík** (1872 – 1948), rakúsko-uhorský, český a československý štátny úradník a politik. Počas prvej republiky pôsobil ako nestranický minister verejných prác a československý komisár pre hraničné veci (právom je označovaný za zakladateľa moderných československých štátnych hraníc). Zároveň sa tiež významne pričínil o ochranu prírody na Slovensku. V júni 1924 inicioval na zjazde slovenských geografov a geológov v Prahe poradu o tom, že poľská a československá strana budú pracovať na tom, aby boli dohodnuté konkrétne projekty pre zriadenie prírodnej rezervácie v Tatrách a zvolajú spoločnú konferenciu expertov do Zakopaného, na ktorých prerokujú ďalšie otázky. V roku 1933 bol podpredsedom prípravnej komisie a v rokoch 1936 – 1938 členom užšej komisie pre zriadenie národného parku v Tatrách. Protokol ešte nezaväzoval československé štátne orgány zriadiť národný park, ale ukladal delimitačným komisárom povinnosť odporúčať ich zriadenie svojim vládám: AMBRÓZ, L. – GRESCHOVÁ, E. *Vznik Tatranského...*, ref. 2, s. 20–21.

vytvořeny byly v pohraničním pásmu československo-polském okrsky, vyhrazené kultuře místní fauny a flory i rázu krajiny.“⁸⁹

V septembri 1924 sa konala poľsko-československá konferencia v Zakopanem, na ktorej sa dohodli zásady pre zriadenie tatranskej rezervácie. „*Polsko-československá konference v Zakopanem, konaná v září r. 1924, vypracovala zásady pro zřízení tatranské rezervace, jednomyslně schválené oběma zúčastněnými stranami.*“⁹⁰

V dňoch 8. – 10. decembra 1925 sa v Krakove, z iniciatívy poľskej Akadémie Umiejetności a Českej akademie vied a umenia, uskutočnila bilaterálna vedecká konferencia expertov poľskej a československej vedy, o zriadení národného parku, o zásadách jeho organizácie, o rozsahu ochrany tvárnosti krajiny, lesov, rastlinstva, živočíšstva a o úprave turistiky.⁹¹ Prof. Karel Domin bol jej účastníkom za československú stranu (spoločne s geografom prof. Viktorom Dvorským, zoológom prof. Jiřím Jandom a geológom prof. Radimom Kettnerom). Výsledkom rokovaní bolo obsiahle memorandum, ktoré okrem národného parku v Tatrách, riešilo aj podobné chránené územia v Pieninách, pozdĺž Dunajca,⁹² v masíve Babej hory a Čiernej hory (na Podkarpatskej Rusi).⁹³

„*Projektovaný park na pohraničí československo-polském nesleduje nižádných cílů politických, nýbrž slouží vyšším cílům a ideálům kulturním, s nimiž je úzce spjata i hospodářská budoucnost okolních krajů.*“⁹⁴

Súčasťou zriadenia parku boli aj návrhy ochrany tatranskej fauny, ktoré Domin prebral do tejto kapitoly. Zaujímavý je komplexný pohľad na ochranu živočíchov:

„*Každá zvířena horská tvoří jednotitý celek a proto nutno chránit všechny její složky, ježto tvoří biologické společenstvo. Všeliká stanoviště a společenstva rostlinná, zachovaná bez porušení, umožňují i rozvoj původní zvířeny horské.*“⁹⁵

V súčasnosti je cieľom druhej ochrany živočíchov (ako súčasti moderného integrovaného prístupu k ochrane prírody) udržanie dostatočne početných (a teda aj geneticky kvalitných) populácií pôvodných, voľne žijúcich živočíchov, schopných dlhodobej samostatnej existencie, v dostatočne veľkom, minimálne znečistenom a fragmentovanom prostredí. Je neoddeliteľnou súčasťou ochrany prírody a predstavuje súbor činností k naplneniu tohto cieľa.⁹⁶

Návrh riešil aj ochranu niektorých vybraných druhov živočíchov:

„*Pokud se týče jednotlivých druhů tatranské zvířeny, mají experti toto přesvědčení:*

⁸⁹ Nadväzoval na viaceré predošlé aktivity na poľskej i slovenskej strane: PACL, Juraj. Dejiny Tatranského národného parku nezačínajú krakovským protokolom. In. *Odkaz profesora Karla Domina. Zborník referátov z medzinárodnej konferencie usporiadanej pri príležitosti 80. výročia zverejnenia „Projektu prírodného parku tatranského“*. Tatranská Lomnica 26. – 27. októbra 2006. Tatranská Lomnica : Štátne lesy TANAP-u, 2006, s. 27–31.

⁹⁰ DOMIN, Karel. Kap. XXIV. Nejnovější..., ref. 85, s. 161.

⁹¹ Za poľskú stranu sa jej zúčastnili Walery Goetel, Dr. Michał Siedlecki, Dr. Marian Sokołowski, Dr. Stanisław Sokołowski, Stefan Kreutz a Władysław Szafer.

⁹² V roku 1932 bol na poľskej strane, nariadením ministra poľnohospodárstva zo dňa 23. mája, zriadený národný park v Pieninách (*Park Narodowy w Pieninach*) a na slovenskej strane vyhláškou Ministerstva poľnohospodárstva ČSR zo dňa 9. júla 1932 č. 88.560-V./17-1932 zriadená Slovenská prírodná rezervácia v Pieninách. Šlo o prvý medzinárodný (cezhraničný) prírodný park v Európe.

⁹³ GOETEL, Walery. The great Program of Poland and Czechoslovakia for National Parks. In *Zoological Society Bulletin*, roč. 28, 1925, č. 2, s. 27–36.

⁹⁴ DOMIN, K. Kap. XXIV. Nejnovější..., ref. 85, s. 164.

⁹⁵ Tamtiež s. 170.

⁹⁶ URBAN, Peter. *Manažment chránených druhov živočíchov*. Banská Bystrica : Belianum, 2013, s. 12. ISBN 978-80-557-0627-6.; URBAN, Peter. *Manažment chránených druhov živočíchov. Vybrané problémy*. Banská Bystrica : Belianum, 2019, s. 16–17. ISBN 978-80-557-1543-8.

Medveď musí býti chráněn, aby nevymizl z Tater. Kdyby se příliš rozmnožil, budiž dovoleno odstřeliti určitý, přesně stanovený počet kusů.

Kamzik může býti uznán za zvíře lovné, avšak jen potud, aby nejen nevyhynul, nýbrž aby se stav této zvěře zvětšil v poměru k velikosti Tater. Lov kamziků budiž svěřen osobám důvěryhodným anebo i společnostem, které by byly odpovědny za stav zvěře a jimž by bylo dovoleno každoročně odstřelovati přesně určený počet kusů. Ochrana kamziků souvisí těsně s ponecháním vysoko položených drobných holí, k nimž ovšem nesmí míti přístupu dobytek chovný.

Kozorožec, třebaž jen naturalisovaný, musí býti chráněn jako charakteristický pro hory.⁹⁷

Svišť musí býti bezpodmínečně chráněn.

Jelen může býti uznán za zvěř lovnou, která však obdobně jako kamzik nesmí býti vyhubena.

Rys a vlk jako škodná nemohou býti bezpodmínečně chráněni.⁹⁸

Divoká kočka jako velmi vzácná musí býti dočasně chráněna. **Orel skalní** (*Aquila chrysaetos*) jakož i **orel nejmenší** (*Tolmaetus pennatus*) a **křiklavý** (*Aquila pomarina*) musí býti bezpodmínečně chráněni.

Sýc nejmenší (*Glaucidium passerinum*) budiž bezpodmínečně chráněn.

Sup hnědý (*Vultur monachus*) a **bělohalvý** (*V. cinereus*) jakož i **výr** (*Strix bubo*) musí býti naprosto chráněni. Lovení s výrem v Tatrách a v jejich okolí budiž zakázáno.

Loviti **veškeré drobné ptactvo** budiž zakázáno, rovněž lovení **tetřeva a jeřábka**.

Zvláštní pozornost zasluhují dále tyto ptáci: šoupálek zední (*Tichodroma muraria*), **skorec** (*Cinclus cinclus*) a **orešník** (*Nucyfraga caryocatactes*), jejichž lovení budiž bezpodmínečně zakázáno.

Také **mláďata všech druhů** buď též naprosto chráněna.

Korýš *Branchinella paludosa* jakož i celé okolí stavu *Dworstego*, kde se vyskytuje, nutno obzvláště chrániti, poněvadž tento korýš jest jedním z nejpamětnějších příkladů glaciálních reliktních v Evropě. V oblasti celého přírodního parku nesmí býti za žádných okolností dovoleno klásti jakákoliv železa, pasti, lapačky, osídla a otrávena vnaďidla.

Sběratelé přírodnin k účelům obchodním nechtě nemají přístupu do parku. Sběrání jest dovoleno jen za odůvodněnými účely vědeckými a pouze se zvláštním svolením parkových komisí.⁹⁹

Navrhovaná ochrana živočichův bola do značnej miery ovplyvnená jestvujúcimi právnymi predpismi na ochranu fauny,¹⁰⁰ resp. poľovníckymi právnymi predpismi¹⁰¹ a ich „jazykom“.

Projekt parku oficiálne vyšiel v Zbierke zákonov a nariadení štátu československého č. 115 z 31 decembra 1925. Ucelený projekt publikoval Domin (okrem kapitol v knižných publikáciách^{102, 103}) v roku 1926 v dvoch odborných periodikách¹⁰⁴ a v roku 1934 v časopise *Krásy Slovenska*.¹⁰⁵

⁹⁷ Z hľadiska súčasného riešenia nepôvodných taxónov pripadá tento návrh pomerne diskutabilný.

⁹⁸ V prípade vlka, ktorý v dvadsiatych rokoch 20. storočia nebol v Tatrách pozorovaný, ide taktiež o diskutabilný návrh, kopírujúci vtedajšie poľovnícke právne predpisy.

⁹⁹ DOMIN, K. Kap. XXIV. Najnovější..., ref. 85, s. 171–172.

¹⁰⁰ Šlo najmä o nariadenie č. 24.655/1901 o ochrane živočichův, ktoré ešte v roku 1901 vydali uhorské Ministerstvo orby a Ministerstvo vnútra, podľa ktorého sa chránilo 89 druhov. Neskôr bolo doplnené nariadeniami č. 19.348/1904, č. 80.644/1906 a č. 16.946/1912 a ochrana sa týkala aj ďalších druhov.

¹⁰¹ V čase rokovania o zriadení parku, platil na území Slovenska Zákonný článok XX/1883 o poľovníctve, z roku 1883. Uvedený právny predpis mal zásadný význam pre ochranu cicavcov a na Slovensku s rôznymi obmenami a doplnkami (najmä tzv. Malý poľovný zákon) platil až do roku 1947.

¹⁰² DOMIN, ref. 85, s. 161–175.

¹⁰³ DOMIN, ref. 50, s. 184–205.

¹⁰⁴ DOMIN, Karel. Projekt přírodního parku tatranského. In *Rozpravy královské české Společnosti Nauk* 1926, s. 1–13; DOMIN, Karel. Projekt přírodního parku Tatranského. In *Krásy našeho domova*, roč. 13, 1926, s. 113–116.

¹⁰⁵ DOMIN, Karel. Projekt tatranského parku přírodního. In *Krásy Slovenska*, roč. 13, 1934, č. 7, s. 148–159; č. 8, s. 174–179.

Proti návrhu však nastal značný odpor časti verejnosti, najmä vlastníkov pozemkov, ktorí si prírodný park v Tatrách neželali. Realizácia projektu sa nedarila aj z administratívnych dôvodov. Návrh parku sa dlho nepodarilo presadiť.¹⁰⁶ Prof. Domin poukázal aj na spoločenské a politické súvislosti, brániace zriadeniu parku.

„Jest smutná pravda, že vhodná chvíle pro zřízení národního parku tatranského byla promeškána. Ačkoliv tolikráte zklamáni, musíme však doufat, že projekt tak velkolepý a ideální nezanikne v chaosu politických zájmů a hrubého materialismu.“¹⁰⁷

Politické záujmy a hrubý materializmus, žiaľ, platia v Tatrách dodnes.

Po druhej svetovej vojne sa už nezapojoil do prác na príprave Tatranského národného parku.¹⁰⁸

Na počesť prof. Domina a jeho aktivít v Tatrách bola pomenovaná Dominova dolina v Belianskych Tatrách¹⁰⁹ a viaceré taxóny cievnatých rastlín (napr. *Aconitum variegatum* subsp. *dominii*, *Cyanus triumfettii* subsp. *dominii*, *Festuca dominii*, *Saxifraga moschata* var. *dominii*, *Sorbus dominii*).

ZHRNUTIE

Prof. Dr. Karel Domin patril nielen k popredným českým, resp. československým botanikom, ale aj ochrancom prírody prvej polovice 20. storočia. Významnou mierou sa pričínal o vznik Tatranského národného parku. Bol publikačne mimoriadne aktívny. V roku 1926 vydal knihu Tatranské obrazy. Môže byť vzorom pre mnohých dnešných botanikov, ale aj zoológov, pretože popularizácia ochrany živočíchov formou príspevkov v tlači, prípadne knižných publikácií, je na Slovensku aj v súčasnosti, kedy proklamujeme nevyhnutnú potrebu zvyšovania environmentálneho povedomia nášho obyvateľstva, až na pár výnimiek stále nedostatočná. Do istej miery to podmieňujú čoraz viac sa roztvárajúce nožnice medzi potrebami ochrany prírody a smerovaním vedy a výskumu (s tlakom na publikovanie v impaktovaných periodikách a vedeckých monografiách). Domin, ako veľa a dobre píšuci odborník, dokázal produkovať nielen kvalitné vedecké články, ale aj mnoho zaujímavých odbornovo-populárnych príspevkov, čo mu bolo niekedy vytýkané. Napriek tomu nimi významne prispel k popularizácii daných druhov a ich ochrany.

Kniha „Tatranské obrazy“ je navyše aktuálna aj v súčasnosti a predstavuje zaujímavé čítanie. Mnohé problémy, ktoré v nej autor opisuje, rezonujú v Tatrách aj dnes. Preto by sa mala stať „povinným čítaním“ všetkých ochrancov prírody i lesníkov. V tejto súvislosti by bolo vhodné, keby sa čím skôr podarilo zrealizovať aj jej nové vydanie.

„Jásavý hymnus o půvabech Tater zmlkne však v ostré disonanci, přihlédneme-li k dnešnímu stavu a k soustavnému ohrožování a ničení přírody. Nemohl jsem proto vše v Tatrách šablonovitě chváliti. Moje stesky a výtky nevyplynuly však ze zloby, nýbrž z lásky k tomuto horstvu.“ Karel DOMIN: Tatranské obrazy, 25. kapitola: Doslov místo předmluvy.¹¹⁰

¹⁰⁶Domin sa aj neskôr aktívne podieľal na príprave parku a bol členom niekoľkých prípravných komisií.

¹⁰⁷DOMIN, ref. 50, s. 205.

¹⁰⁸Slovenská národná rada schválila na svojom zasadnutí dňa 18. decembra 1948 zákon SNR č. 11/1949 Zb. o Tatranskom národnom parku, s účinnosťou od 1. januára 1949. Park bol napokon zriadený v iných hraniciach ako navrhoval Domin.

¹⁰⁹Ide o dolinu Čierneho potoka a Havraniu dolinu pod Havranom (2151,5 m n. m). Okrem toho nesú Dominovo meno aj prírodná pamiatka Dominova skalka v CHKO Slavkovský les, Dominova kopanica v Považskom Inovci, Dominova ulica na sídlisku Nové Butovice v Prahe 13, resp. Dominova cesta v Banke pri Piešťanoch. V Piešťanoch sa na Kúpeľnom ostrove nachádza aj Dominov pamätník (Dominova lavička), od ktorého vedie Dominova promenáda.

¹¹⁰DOMIN, Karel. Kap. XXV: Doslov místo předmluvy. In Domin, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, spol. s r. o., 1926, s. 178.

Podakovanie. Za cenné rady a pripomienky k textu ďakujem Ing. Janovi Andreskovi, PhD., doc. RNDr. Ľubomírovi Hroudovi, CSc. (obidvaja z Katedry biologie a enviromentálnich studií, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze), RNDr. Judite Kochjarovej, CSc. (Katedra fytoľogie, Lesnícka fakulta, Technická univerzita vo Zvolene), Ing. Jurajovi Švajdovi, PhD. MSc. (Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica). Grantovej agentúre Kega ďakujem za podporu projektu Kega č. 036/UMB-4/2018, v rámci ktorého bol tento príspevok spracovaný.

POUŽITÁ LITERATÚRA A PRAMENE

- AMBRÓZ, Leonard – GRESCHOVÁ, Eva. *Vznik Tatranského národného parku*. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2018, 103 s. ISBN 978-80-89933-05-1
- AMBRÓZ, Leonard – LÁZNIČKOVÁ, Mariana. *Najstaršie chránené územia na Slovensku*. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2017, 188 s. ISBN 978-80-89933-00-6
- Archív Univerzity Karlovej Praha, f. Filozofická fakulta, osobná zložka prof. Karla Domina.
- BÍLEK, Ondra. *Karel Domin (1882 – 1953) Propagátor zákonné ochrany Tater, tj. národného., tj. národného parku* [online]. Dostupné na internete: <http://www.tatry.cz/cs/karel-domin-1882-1953>. 2003-12-17 [cit. 09. 9. 2018].
- BOHUŠ, Ivan. Ochrana tatranskej prírody v rokoch 1918 – 1945. In *Zborník prác o Tatranskom národnom parku*, č. 6, 1963, s. 104–121.
- BAHENSKÁ, Marie – JANKO, Jan. Osobní fond Karel Domin. In *Práce z dějin Akademie věd*, roč. 1, 2009, č. 2, s. 125–136.
- DOMIN, Karel. *Za jižním sluncem*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1925, 541 s.
- DOMIN, Karel. *Tatranské obrazy*. Praha : Nakladatelství J. Otto, 1926, 180 s. + 64 s., pril.
- DOMIN, Karel. Tatranská květena. In Otakar Štáfl. *Vysoké Tatry*. Praha : Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, 1928, s. 1–18.
- DOMIN, Karel. *Dvacet tisíc mil po souši a po moři, Kniha 1 – díl.1*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1928, 374 s.
- DOMIN, Karel. *Dvacet tisíc mil po souši a po moři; Kniha 1 – díl.2*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1929, 628 s.
- DOMIN, Karel. *Dvacet tisíc mil po souši a po moři, Kniha 2*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1929, 736 s.
- DOMIN, Karel. Referát profesora Dr. Karla Domina o přírodních parcích na hranicích československých a polských (výťah). In *Krása našeho domova*, roč. 22, 1930, č. 2, s. 18–21.
- DOMIN, Karel. *Můj rektorský rok*. Praha : Nakladatel O. Neubert, 1934, 491 s.
- DOMIN, Karel. Projekt tatranského parku přírodního. In *Krásy Slovenska*, roč. 13, 1934, č. 7–8, s. 148–159, 174–179.
- DOMIN, Karel. Kamzíci a ich ochrana. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 233–236.
- DOMIN, Karel. Po stopách kozorožcov. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 250–253.
- DOMIN, Karel. Ešte o medvedoch. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 291–294.
- DOMIN, Karel. Intímne poznámky z domácnosti hvizdákov. Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds.). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 305–309.
- DOMIN, Karel. *V říši marockého sultána*. Matice česká, 1940, 380 s.
- DOMIN, Karel – DANEŠ, Jiří Viktor. *Dvojím rájem 1*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1912, 540 s.
- DOMIN, Karel – DANEŠ, Jiří Viktor. *Dvojím rájem 2*. Praha : Ottovo nakladatelství. J. Otto, 1912, 796 s.
- DOMIN, Karel – MLADĚJOVSKÝ, Vladimír (eds.). *Naše Tatry*. Praha : Ministerstvo veřejného zdravotnictví, 1931, 800 s.
- DOSTÁL, Josef (ed). *Květena ČSR a ilustrovaný klíč k určení všech cevnatých rostlin, na území Československa planě rostoucích, nebo běžně pěstovaných*. 1–2. Praha : Československá botanická společnost, 64+2269 s.: Vol. 1: 1–64, 1950; 2: 1–800, 1948; 2: 801–1488, 1949; 2: 1489–2269, 1950.

- EFMERTOVÁ, Marcela. *České země v letech 1848 – 1918. Díl 1.* Praha : Libri, 1998, 465 s. ISBN 80-80-85984-47-8
- FUTÁK, Ján – DOMIN, Karel. *Bibliografia k flóre ČSR. Do r. 1952.* Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1960, 884 s.
- GOETEL, Walery. The great Program of Poland and Czechoslovakia for National Parks. In *Zoological Society Bulletin*, roč. 28, 1925, č. 2, s. 27–36.
- GOETEL, Walery. Nowe drogi ochrony przyrody. In *Wierchy*, č. 19, 1949, s. 133–172.
- GOETEL, Walery. Sozologia – nauka o ochronie przyrody i jej zasobów. In *Kosmos*, roč. 15, 1966, č. 5, s. 473–482.
- GRESCHOVÁ, Eva. Vplyv niektorých významných osobností na formovanie a vývoj ochrany prírody. In GRESCHOVÁ, Eva – VALO, Ján (eds.). *Príroda a jej ochrana v priereze času. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.* Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2018, s. 61. ISBN 978-80-89933-06-08.
- HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy III. 1802 – 1918.* Praha : Karolinum, 1997, 390 s. ISBN 80-7184-320-2
- HAVRÁNEK, Jan – POUSTA, Zdeněk. *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990.* Praha : Karolinum, 1998, 672 s. ISBN 80-7184-539-6.
- HELL, Pavel – SLÁDEK, Jozef. *Trofejové šelmy Slovenska.* Bratislava : Príroda, 1974, 254 s.
- HELL, Pavel – SLAMEČKA, Jaroslav. *Medveď v slovenských Karpatoch a vo svete.* Bratislava : PaR Press, 1999, 148 s. ISBN 80-88789-53-2
- HUBÁLKOVÁ, Markéta. *Cestovatel Karel Domin.* (Diplomová práce). Olomouc : Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2013, 101 s.
- CHOVANCOVÁ, Barbara – ZIĘBA, Filip – URBAN, Peter – HLÔŠKA, Ladislav – JAMROZY, Grzegorz – WAŻNA, Agnieszka – CICHOCKI, Jan, Mäsožravce. In Alena Koutná – Barbora Chovancová (eds.): *Tatry – príroda.* Praha : Baset, s. 579–608. ISBN 978-80-7340-115-3
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918 – 1938), 1 díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929), 2. opr. vyd.* Praha : Libri, 2003, 571 s. ISBN 80-7277-195-7
- KLÁŠTERSKÝ, Ivan. In memoriam prof. dr. Karla Domina. In *Živa*, č. 5, 1967, s. 180.
- KLÁŠTERSKÝ, Ivan – HRABĚTOVÁ, Anežka – DUDA, Josef. *Botanikové na českém a moravskoslezském území od nejstarších dob.* Zprávy čs. společnosti pro dějiny věd a techniky při ČSAV, č. 14–15, 1970, s. 20–25. Vydané ako *Dějiny floristického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1.* Severočeskou přírodou. Supplement, 242 s.
- KOVÁŘ, Pavel. Botanik prof. Karel Domin (*4. 5. 1882 v Kutné Hoře, 10. 6. 1953 v Praze). In *Živa* č. 1, 2004, kulér III–IV.
- KRAHULEC, František. Karel Domin (1882 – 1953). In *Živa*, č. 4, 2012, s. 65–66.
- KRIŠTOFÍK, Ján, Neúspešné introdukcie nepôvodných druhov cicavcov na Slovensku. In Ján Krištofík – Štefan Danko (eds.): *Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana.* Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2002, s. 534. ISBN 978-80-224-1264-3
- Masarykův ústav, Archiv Akademie věd České Republiky. *Osobný fond Karla Domina.* šk. 1, inv. č. 38, sign. I. c) „Závodní rada mi vytýká v podstatě“.
- PACL, Juraj. Dejiny Tatranského národného parku nezačínajú krakovským protokolom. In *Odkaz profesora Karla Domina. Zborník referátov z medzinárodnej konferencie usporiadanej pri príležitosti 80. výročia zverejnenia „Projektu prírodného parku tatranského“.* Tatranská Lomnica 26. – 27. októbra 2006. Tatranská Lomnica : Štátne lesy TANAPu, 2006, s. 27–31.
- POLÍVKA, František – DOMIN, Karel – PODPĚRA, Josef. *Klíč k úplné květeně republiky Československé.* Praha : R. Promberger, 1928, 1088 s.
- RUNKLE, James Reade. Gap regeneration in some old-growth forests of the eastern United States. In *Ecology*, č. 62, 1981, s. 1041–1051.
- URBAN, Peter. *Manažment chránených druhov živočíchov.* Banská Bystrica : Belianum, 2013, 101 s. ISBN 978-80-557-0627-6

- URBAN, Peter. *Manažment chránených druhov živočíchov. Vybrané problémy*. Banská Bystrica : Belianum, 2019, 212 s. ISBN 978-80-557-1543-8
- URBAN, Peter – SABO, Peter – PLESNÍK, Jan. Non-equilibrium thermodynamics and development cycles of temperate natural forest ecosystems. In *Folia Oecologica*, roč. 45, 2018, č. 2, s. 1–11.
- URBAN, Peter – SABO, Peter – PLESNÍK, Jan. Model adaptívneho vývojového cyklu prírodného lesného ekosystému z pohľadu nerovnovážnej paradigmy. In Milan Saniga (ed.): *Sliačske poobhliadnutie, moderné, prírode blízke hospodárenie vo svetle záverov medzinárodnej konferencie Sliač 1956, venovanej výberkovému hospodáreniu v lesoch. Sliač, 3. – 4. október 2018*. Zvolen : Technická univerzita, s. 250–257. ISBN 978-80-228-3107-9
- VAN DER MAAREL, Eddy. Vegetation dynamics: patterns in time and space. In *Vegetatio*, 1988, č. 77, s. 1–19.
- VOJTÍŠEK, Václav, DOMIN, Karel. *Karolinum, statek národní*. Praha : Univerzita Karlova, 1935, 212 s.
- VOLOŠČUK, Ivan – ŠVAJDA, Juraj – VANČURA, Tomáš. Koncepcie územnej ochrany a organizačnej štruktúry Tatranského národného parku. In *Monografické štúdie o národných parkoch*, č. 6, 2006, s. 1–141. ISBN 80-228-1670-1
- VOZÁROVÁ, Marta – ŠÍPOŠOVÁ, Helena (eds.). *Osobnosti botaniky na Slovensku*. Bratislava : Veda, 2010, 615 s. + 15 s. príloha. ISBN 978-80224-1136-3
- ZÁBORSKÝ, Viliam. Poľovné právo a nariadenia. In Cyprián Čech – František Vodička – Viliam Záborský (eds). *Naša zverina*. Bratislava : Vydavateľstvo Academia, 1936, s. 451–550.
- YAMAMOTO, Shin-Ichy. Forest Gap dynamics and tree regeneration. In *Canadian Journal of Forest Research*, 2000. č. 5, s. 223–224.

Environmentálny fond

Tento projekt bol finančne podporený Environmentálnym fondom MŽP SR

100 ROKOV
ŠTÁTNEJ OCHRANY PRÍRODY
NA SLOVENSKU
1919 - 2019

TATRY V DOKUMENTOCH

Zborník je výstupom z medzinárodnej vedeckej konferencie pod záštitou ministra životného prostredia SR, konanej v Slovenskom múzeu ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši

Rok vydania:	september 2019
Vydanie:	prvé
Vydavateľ:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš
Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, Školská 4, 031 01 Liptovský Mikuláš, IČO: 361 45 114
Zostavila a redigovala:	Mgr. Eva Greschová
Autori textov:	Mgr. Leonard Ambróz; Mgr. Erika Cintulová; Mgr. Krasimír Damjanov; Ing. Pavol Fabian; Mgr. Ivana Figová; Mgr. Eva Greschová; Mgr. Helena Hollá; Ing. Peter Holúbek; Ing. Zuzana Homolová, PhD.; Ing. Richard Hrivnák, PhD.; Mgr. Ladislav Jurá- nyi; RNDr. Jozef Klinda; RNDr. Judita Kochjarová, CSc.; PhDr. Zuzana Kollárova, PhD.; Mgr. Iveta Korenková; RNDr. Zuzana Kyselová, PhD.; Dr. Lukasz Lewkowicz ; doc. RNDr. Peter Magdolen, PhD.; doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc.; Mgr. Miroslav Nemec, PhD.; Ing. Ivana Poláková; RNDr. Sta- nislav Pavlarčík; Ing. Michal Slezák, PhD; doc. Ing. Peter Urban, PhD.; PhDr. Peter Vítek; prof. Ing. Ivan Vološčuk, DrSc.; Dr. Wiesław Aleksander Wójcik
Recenzenti:	Mgr. Martina Orosová, PhD.; Ing. Marián Šturcel
Výkonný redaktor:	Mgr. Eva Greschová
Jazyková korektúra:	Mgr. Miroslav Nemec, PhD.
Preklady z poľského jazyka:	Ing. Kristína Urbanová
Preklady do anglického jazyka:	Mgr. Leonard Ambróz, Mgr. Eva Mauritzová, autori
Grafická úprava:	Ing. Jiří Goral'ski
Náklad:	400 ks
Tlač:	ULTRAPRINT, s. r. o. Pluhová 49, 831 03 Bratislava
Cena:	Nepredajné
Za obsah a štylizáciu príspevkov zodpovedajú jednotliví autori.	

ISBN 978-80-89933-19-8